



## แนวทฤษฎีการบัญชี เกี่ยวกับการ เปลี่ยนแปลงใน ราคาค่า

เป็นที่ยอมรับกันว่าในปัจจุบันภาวะเงินเฟ้อมีความรุนแรงและคาดว่าจะยังคงอยู่ในระบบเศรษฐกิจอีกเป็นเวลานาน สาเหตุใหญ่ของภาวะเงินเฟ้อมองในแง่ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แล้วมีหลายสาเหตุด้วยกัน เช่น เกิดจากการเพิ่มขึ้นของต้นทุน หรือเกิดจากโครงสร้างของอุปสงค์เปลี่ยนแปลง หรือเพราะเกิดจากอุปสงค์ส่วนเกิน เป็นต้น

ทางด้านทฤษฎีบัญชี เงินเป็นเครื่องมือในการสื่อความหมายของการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรในธุรกิจว่าธุรกิจได้ใช้ทรัพยากรคือ ทุนที่มีอยู่ในกิจการให้ได้ผลตอบแทนเป็นที่น่าพอใจหรือไม่ มูลค่าที่เพิ่มขึ้นในรูปของสินทรัพย์สุทธิที่เพิ่มขึ้นจะเป็นเครื่องวัดถึงผลการดำเนินงานของกิจการได้ว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่เพียงใด แต่ภายใต้สภาวะเศรษฐกิจที่ระดับราคาเปลี่ยนแปลง เช่น ในปัจจุบัน มูลค่าที่เพิ่มขึ้นในรูปสินทรัพย์สุทธิที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงนั้นมิได้เป็นผลมาจากการดำเนินงานของธุรกิจเพียงอย่างเดียว แต่มีผลมาจากการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของระดับราคาของสินทรัพย์สุทธินั้นด้วย ดังนั้น การเพิ่มขึ้นและลดลงของสินทรัพย์สุทธิของกิจการซึ่งเรียกว่ากำไรหรือขาดทุนนั้น ได้รวมถึงผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจด้วย จึงทำให้ความหมายของกำไรหรือขาดทุนจากการดำเนินงานคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ตัวอย่าง เช่น สินทรัพย์ถาวร การตัดค่าเสื่อมราคาถือเป็นการกระจายรายจ่ายเพื่อไปหักกับรายได้ในแต่ละงวด จากการบันทึกโดยใช้หลักราคาต้นทุนในอดีต การที่ราคาสินทรัพย์ถาวรใช้ราคาที่ได้สินทรัพย์นั้นมาซึ่งอาจจะมีมูลค่าต่ำกว่ามูลค่าในปัจจุบันภายใต้ภาวะเงินเฟ้อ ในการตัดค่าเสื่อมราคาโดยใช้ราคาต้นทุนในอดีต ทำให้รายจ่ายจากค่าเสื่อมราคาต่ำกว่าความเป็นจริง เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เมื่อเป็นเช่นนี้กำไรสุทธิจากการดำเนินงานจึงสูงกว่าความ

เป็นจริงและทำให้เสียภาษีสูงกว่าที่ควรจะเป็น ประกอบกับอัตราการจ่ายเงินปันผลก็กำหนดจากกำไรสุทธิจากการดำเนินงาน เมื่อกำไรสุทธิไม่ถูกต้อง การจัดแบ่งเงินปันผลก็สูงเกินไป ทำให้ส่วนที่จะสำรองไว้ซื้อสินทรัพย์ทดแทนสินทรัพย์เดิม หรือสำรองเพื่อขยายกิจการน้อยกว่าที่ควรจะเป็น อันเป็นผลเสียต่อการดำเนินงานของกิจการโดยตรง

หากันผู้ที่ใช้งบการเงิน เช่น ฝ่ายจัดการ ผู้ถือหุ้น ผู้ลงทุน บอมีไซข้อมูลในงบการเงินเพื่อพิจารณาถึงฐานะทางการเงินและผลการดำเนินงาน แต่การใช้หลักการบัญชีต้นทุนในอัตรากาไรต่ำกว่าเงินเพื่อในปัจจุบันทำให้งบคุณมิได้แสดงฐานะทางการเงินที่แท้จริง และงบกำไรขาดทุนก็มิได้แสดงผลการดำเนินงานอย่างแท้จริง จากข้อมูลที่มีขอบบพร่องนี้อาจทำให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจผิดและอาจจะตัดสินใจผิดพลาดได้

นักบัญชีได้ตระหนักถึงขอบบพร่องของหลักการบัญชีที่ยอมรับกันโดยทั่วไปดังกล่าวดูและได้พยายามค้นหาวิธีการเปิดเผยข้อมูลที่มีประสิทธิภาพยิ่งกว่าเดิมโดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงในระดัปราคาที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แนวความคิดของนักบัญชีเกี่ยวกับการบัญชีภายใต้ภาวะเงินเฟ้อนั้น มีความแตกต่างกันและเป็นที่ถกเถียงกัน เพราะในแต่ละวิธีมีทั้งข้อดีและข้อบพร่องด้วยกันจนไม่อาจจะหาข้อยุติได้ ปัญหาของแนวความคิดต่าง ๆ เกี่ยวกับการบัญชีสำหรับภาวะเงินเฟ้อเกิดขึ้นเนื่องจากข้อจำกัดข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้คือ<sup>1</sup>

1. วิธีการบัญชีที่จะใช้ให้เป็นแบบเดียวกัน
2. วิธีการบัญชีที่มีหลักฐานและสามารถตรวจสอบได้
3. การเสนอรายงานที่ถูกต้องตามที่ควรและไม่ทำให้เกิดการเข้าใจผิด
4. รายงานที่ทำให้เกิดความเข้าใจทางเศรษฐกิจ
5. รายงานที่เป็นประโยชน์และคุ้มกับค่าใช้จ่าย

<sup>1</sup>Edwood L. Miller, "What's Wrong with Price-level Accounting", Harvard Business Review, November-December 1978, p. 111-118.

ในบทนี้จะได้ศึกษาถึงแนวความคิดทางด้านการเงินที่ประกอบพิจารณาวิธีการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินให้เหมาะสมยิ่งขึ้นภายใต้สถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน โดยจะได้อธิบายถึงลักษณะของการเปลี่ยนแปลงในระดับราคาที่ทำให้มูลค่าทางเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไปอันมีผลต่อหน่วยวัดมูลค่าที่สอดคล้องกับวิธีการประเมินมูลค่าทางการบัญชี และแนวความคิดทางด้านการคำนวณต้นทุนเพื่อสำรองไว้ในกิจการ หากมีการเปลี่ยนแปลงในระดับราคาเกิดขึ้น นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงข้อดีและข้อบกพร่องของวิธีการและแนวความคิดต่าง ๆ เพื่อเป็นการศึกษาขั้นต้นของการบัญชีภายใต้การเปลี่ยนแปลงในระดับราคาและจะช่วยทำให้เข้าใจต่อการศึกษาวิธีการบัญชีราคาทดแทนซึ่งจะได้กล่าวในบทต่อไปด้วย

### ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงในระดับราคา

ระดับราคา หมายถึง การขึ้นลงของราคาของสินค้าและบริการที่หมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจ ในปัจจุบันหน่วยที่ใช้ในการวัดราคาของสินค้าและบริการ ก็คือเงินตราซึ่งถือเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ แต่ความสามารถในการแลกเปลี่ยนของเงินตราย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของระดับราคา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของระดับราคานั้นสามารถแยกออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1. การเปลี่ยนแปลงในระดับราคาโดยทั่วไป (General Price-level Changes) คือการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าและบริการทุกชนิดในตลาดโดยเฉลี่ย เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นระหว่างปริมาณของเงินที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง เมื่อเทียบกับการเปลี่ยนแปลงในปริมาณของสินค้าหรือบริการในระบบเศรษฐกิจ โดยทั่วไปแล้ว การเปลี่ยนแปลงในระดับราคาโดยทั่วไปจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงอำนาจซื้อโดยทั่วไปของเงินตรา โดยจะมีความสัมพันธ์กันในทางกลับกัน ยกตัวอย่างเช่น ระดับราคา

โดยทั่วไปสูงขึ้น หมายถึงราคาสินค้าและบริการโดยทั่วไปในท้องตลาดสูงขึ้น ผู้บริโภค  
 จะต้องจ่ายเงินจำนวนมากขึ้นในการแลกเปลี่ยน กรณีเช่นนี้แสดงว่าอำนาจซื้อของเงินตรา  
 มีค่าลดลง ในทางตรงกันข้าม ถ้าราคาสินค้าและบริการในตลาดมีราคาลดลง ผู้บริโภค  
 ก็จะจ่ายเงินน้อยลงเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ แสดงว่าอำนาจซื้อของเงินตรามีค่า  
 สูงขึ้น เป็นต้น ในที่นี้อำนาจซื้อหมายถึงความสามารถของเงินตราในการซื้อสินค้าและ  
 บริการในระบบเศรษฐกิจ ในการวัดความเปลี่ยนแปลงของระดับราคาโดยทั่วไป อาจจะใช้  
 วิธีที่สังเกตจากการซื้อสินค้าและบริการในท้องตลาดก็ได้ หรือวิธีที่ที่สุกคือวัดได้จาก  
 ดัชนีราคาโดยทั่วไปซึ่ง เป็นตัวเลขที่ได้จากการเปรียบเทียบราคาสินค้าและบริการทั้งหมด  
 ของปีใดปีหนึ่งกับราคาสินค้าและบริการทั้งหมดของปีที่กำหนดขึ้นเป็นปีฐาน ดังตัวอย่างที่  
 แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของระดับราคาโดยทั่วไปและอำนาจซื้อ  
 ของเงินตรา<sup>1</sup>

ปี พ.ศ.	ดัชนีระดับราคาทั่วไป	ดัชนีอำนาจซื้อทั่วไปของเงินตรา
	2520 = 100	2520 = 100
2518	91	109.89
2519	96	104.67
2520	100	100
2521	105	95.24
2522	116	86.21
2523	126	79.37

จากตารางที่ 1 จะสังเกตเห็นได้ว่าดัชนีระดับราคาทั่วไปมีความสัมพันธ์ไปในทางตรง  
 กันข้ามกับดัชนีอำนาจซื้อโดยทั่วไปของเงินตรา ซึ่งอาจสรุปได้ว่าถ้าระดับราคาสินค้าโดย-

<sup>1</sup>Ronal J. Thacker, Introduction to Modern Accounting,  
 3d ed., (New Jersey: Prentice-Hall, 1977) p. 570-574.

ทั่วไปเพิ่มขึ้นอำนาจซื้อของเงินตราจะลดลง และถ้าระดับราคาสินค้าโดยทั่วไปลดลงอำนาจซื้อของเงินตราจะเพิ่มขึ้น

2. การเปลี่ยนแปลงในระดับราคาสินค้าเฉพาะอย่าง (Specific Price Changes) เป็นการเปลี่ยนแปลงในราคาของสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่งโดยเฉพาะ ไม่เกี่ยวข้องกับสินค้าและบริการชนิดอื่น ๆ ซึ่งลักษณะของสินค้าและบริการนั้นจะต้องมีลักษณะเฉพาะตัว เช่น ระดับราคาของรถบรรทุก ระดับราคาของเหล็กเส้น เป็นต้น ในการเปลี่ยนแปลงในระดับราคาของสินค้าเฉพาะอย่างนั้นนอกจากสาเหตุมาจากระยะเวลาแล้ว ยังมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงในสนธิสัญญาของผู้นิรโทษ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี การแก่งกำไร หรือการเปลี่ยนแปลงในปริมาณการผลิต เป็นต้น ในการวัดความเปลี่ยนแปลงของระดับราคาก็ใช้ดัชนีราคาเช่นเดียวกันแต่เป็นดัชนีราคาสินค้าเฉพาะอย่าง

จากลักษณะของการเปลี่ยนแปลงในระดับราคาโดยทั่วไปและระดับราคาสินค้าเฉพาะอย่าง จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงในระดับราคาทั้ง 2 ชนิดไม่มีความเกี่ยวข้องกันเลย ในบางครั้งการเปลี่ยนแปลงในระดับราคาในสินค้าเฉพาะอย่างอาจจะเป็นไปได้ในทางเดียวกับการเปลี่ยนแปลงในระดับราคาสินค้าโดยทั่วไป แต่ในบางครั้งอาจจะเป็นไปในทางตรงกันข้าม เช่น ระดับราคาสินค้าโดยทั่วไปมีแนวโน้มสูงขึ้น แต่ดัชนีราคาสินค้าเฉพาะอย่างบางชนิดกลับมีแนวโน้มต่ำลง

หน่วยวัดมูลค่า (Units of Measurement)

ในการพิจารณาการเปลี่ยนแปลงมูลค่าในทางเศรษฐกิจ หน่วยที่ใช้วัดความเปลี่ยนแปลงมูลค่าทางเศรษฐกิจมีความสำคัญมาก เพราะเป็นตัวกลางในการวัดความเคลื่อนไหวของการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ หน่วยวัดมูลค่าอาจแบ่งได้ 2 ชนิด คือ

หน่วยวัดที่เป็นตัวเงิน (Units of money) เป็นหน่วยวัดค่าทางเศรษฐกิจที่ยอมรับกันทั่วไป และใช้เป็นสื่อกลางของการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ แต่เดิมเชื่อกันว่าหน่วยวัดเงินตราเป็นหน่วยวัดมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ดีที่สุด เพราะเป็นที่รู้จักและง่ายในการวัดมูลค่า แต่หน่วยวัดที่เป็นตัวเงิน ซึ่งถือว่ามีมูลค่าคงที่นั้นความจริงมีข้อจำกัด คือมูลค่าที่แท้จริงจะเปลี่ยนแปลงตามอำนาจซื้ออยู่ตลอดเวลา ตัวอย่างเช่น เงิน 1 บาท ในปัจจุบันกับเงิน 1 บาท เมื่อ 10 ปีที่ผ่านมา ไม่อาจจะซื้อสินค้าได้ในจำนวนที่เท่ากัน เพราะเงินบาทในปัจจุบันมีอำนาจซื้อต่ำลง ดังนั้น แนวความคิดที่ว่าหน่วยเงินตราเป็นหน่วยวัดที่คงที่นั้นไม่เป็นจริงอีกต่อไปภายใต้สภาวะระดับราคาที่มีแนวโน้มสูงขึ้นเช่นในปัจจุบัน

หน่วยอำนาจซื้อทั่วไปของเงินตรา (Units of General Purchasing Power) หรือบางครั้งเรียกว่าหน่วยเงินคงที่ เป็นหน่วยที่ใช้วัดมูลค่าทางเศรษฐกิจอีกวิธีหนึ่ง โดยจะนำหน่วยวัดที่เป็นเงินตรามาปรับกับดัชนีราคาสินค้าโดยทั่วไป เช่น ดัชนีราคาผู้บริโภค เป็นต้น หน่วยเงินคงที่นี้จะแสดงอำนาจซื้อที่แท้จริงของตัวเงิน ณ วันใดวันหนึ่ง

ทางด้านทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะเงินเฟ้อ ได้มีนักทฤษฎีเป็นจำนวนมากเสนอแนวความคิดและเห็นด้วยกับการเปลี่ยนหน่วยวัดมูลค่าทางเศรษฐกิจจากตัวเงินเป็นหน่วยเงินคงที่โดยการปรับด้วยดัชนีราคา วิธีการดังกล่าวถือว่าเป็นวิธีหนึ่งของวิธีการบัญชีเกี่ยวกับภาวะเงินเฟ้อ ซึ่งจะได้อธิบายในตอนต่อไป

### วิธีการประเมินมูลค่าทางการบัญชี (Valuation Approaches)

เนื่องจากนักทฤษฎีเป็นจำนวนมากเห็นความสำคัญในการปรับปรุงหลักการบัญชีบางประการให้สอดคล้องกับภาวะเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จึงได้มีแนวความคิดใหม่ ๆ เกิดขึ้น ซึ่งแต่ละแนวความคิดต่างก็มีเหตุผลสนับสนุน แต่ในเวลาเดียวกันก็มีข้อบกพร่อง

อันเนื่องมาจากข้อจำกัดบางอย่าง ดังนั้นจึงทำให้เกิดข้อโต้แย้ง และเป็นที่ยกเถียงกันระหว่างแนวความคิดต่าง ๆ จนในปัจจุบันก็ยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ ประเทศที่ให้ความสนใจในเรื่องนี้มาก เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา และอังกฤษ ตลอดจนบางประเทศในยุโรปได้พยายามค้นคว้าวิจัยเพื่อหาวิธีการที่ดีที่สุดสำหรับการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับภาวะเงินเฟ้อ แต่ก็ยังอยู่ในขั้นของการทดลองใช้ปฏิบัติเท่านั้น

เรื่องที่ยกเถียงกันมากก็คือ วิธีการประเมินมูลค่าทางการบัญชีเพื่อเสนอในงบการเงิน เพราะในการเสนอรายการในงบการเงินนั้นจะต้องมีการกำหนดวิธีการในการประเมินมูลค่าให้เป็นแบบอย่างเดียวกันเพื่อให้การวัดผลนั้นสามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ จากการค้นคว้าและวิจัยของกลุ่มนักบัญชี สามารถสรุปวิธีการประเมินมูลค่าทางการบัญชีได้ 2 วิธี ดังต่อไปนี้ คือ<sup>1</sup>

1. วิธีการบัญชีต้นทุนในอดีต (Historical Cost Accounting)

เป็นวิธีการบัญชีที่ยอมรับกันโดยทั่วไป คือ การบันทึกรายการทางการบัญชีจะใช้หลักต้นทุนที่เกิดขึ้นจริง ณ วันที่เกิดรายการนั้น ๆ ขึ้น ดังนั้นมูลค่าทางการบัญชีจึงเป็นไปตามมูลค่าที่เกิดขึ้นแล้วในอดีต วิธีการบัญชีต้นทุนในอดีตเป็นวิธีการบัญชีที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในปัจจุบันนั่นเอง

2. วิธีการบัญชีมูลค่าปัจจุบัน (Current Value Accounting) เป็นวิธีการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับภาวะเศรษฐกิจ โดยจะคำนึงถึงมูลค่าในปัจจุบันมากกว่ามูลค่าในอดีตซึ่งมูลค่าปัจจุบันนั้นสามารถแยกพิจารณาออกได้เป็น



<sup>1</sup> Accounting Research Committee, The Canadian Institute of Chartered Accountants, Discussion Paper "Current Value Accounting, August 1976.

2.1 มูลค่าต้นทุนปัจจุบัน (Current Entry Price หรือ Current Cost) วิธีนี้จะคำนึงถึงมูลค่าต้นทุนปัจจุบันในการให้สินทรัพย์มาทดแทนสินทรัพย์เดิมที่มีอยู่ หรือที่เรียกว่าการบัญชีราคาทดแทนนั่นเอง วิธีการนี้แยกออกได้ 2 แนวความคิด คือ

ก. เพื่อทดแทนสินทรัพย์เก่าที่มีอยู่ (Replacement of existing assets) ซึ่งได้แก่ ราคาทดแทนในการซื้อสินทรัพย์ใหม่ที่มีลักษณะเหมือนกับสินทรัพย์เก่าที่มีอยู่ (The replacement cost-used) หรือราคาทุนในการสร้างสินทรัพย์ขึ้นมาใหม่เพื่อแทนสินทรัพย์เก่า (Reproduction cost) โดยให้มีลักษณะเหมือนกับสินทรัพย์เก่าโดยการนำราคาวัตถุดิบ ค่าแรงและค่าใช้จ่ายในการผลิตในปัจจุบันมากำหนด

ข. เพื่อทดแทนกำลังการผลิตที่มีอยู่ (Replacement of productive capacity of assets) วิธีนี้เป็นการทดแทนสินทรัพย์ขึ้นมาใหม่ (Replacement cost-new) ซึ่งเป็นราคาทุนทดแทนหรือราคาในการสร้างสินทรัพย์ขึ้นมาใหม่เพื่อแทนกำลังการผลิตที่มีอยู่ โดยไม่คำนึงว่าสินทรัพย์ใหม่นี้จะมีลักษณะเหมือนกับสินทรัพย์เดิมหรือไม่ ตามแนวความคิดนี้หากมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีจะต้องนำมาพิจารณาด้วย

2.2 มูลค่าที่คาดว่าจะขายได้ปัจจุบัน (Current Exit Prices) การประเมินมูลค่าโดยวิธีนี้ขึ้นอยู่กับมูลค่าโดยประมาณในอันที่จะขายสินทรัพย์ในราคาขายที่สูงที่สุด หักด้วยค่าใช้จ่ายในการขายโดยประมาณ ณ วันที่ใดวันหนึ่งซึ่งในที่นี้หมายถึงวันที่ที่จัดท่างบคุดมูลค่านี้อาจเรียกว่ามูลค่าสุทธิที่อาจจะขายได้ (Net realizable value)

2.3 ค่าปัจจุบัน (Present value) เป็นการคำนวณโดยนำอัตราส่วนลดมาประมาณเงินสดที่จะได้รับสุทธิในอนาคตในสินทรัพย์หรือหนี้สินของกิจการนั้น



(Discounted cash flow techniques) ตัวอย่างทางด้านสินทรัพย์ จะมีการประมาณกระแสเงินสดสุทธิที่จะได้รับจากสินทรัพย์ในอนาคต จากนั้นจึงมีการกำหนดอัตราส่วนลดที่เหมาะสมเพื่อนำมาปรับกระแสเงินสดสุทธิดังกล่าวให้มีมูลค่าในปัจจุบัน ดังนั้นมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิที่จะได้รับจากสินทรัพย์นั้นคือ มูลค่าปัจจุบันของสินทรัพย์นั่นเอง

2.4 วิธีผสม (Combination of values) เป็นวิธีการที่ใช้วิธีการข้างต้นทั้ง 3 วิธี คือ 2.1 2.2 และ 2.3 มาใช้รวมกัน เช่น วิธีที่ 2.1 ใช้รวมกับ 2.2 หรือ 2.1 ใช้รวมกับ 2.3 หรือในลักษณะอื่น ๆ ก็ได้

เพื่อที่จะให้เข้าใจในความแตกต่างของวิธีการประเมินมูลค่าทางการบัญชีต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นในหัวข้อต่อ ๆ ไปจะได้อธิบายถึงลักษณะและวิธีการต่าง ๆ ตลอดจนพิจารณาข้อดีและข้อบกพร่องพร้อมทั้งยกตัวอย่างอย่างง่าย ๆ ของแต่ละวิธีเพื่อประกอบความเข้าใจ

#### วิธีการโดยทั่วไปของวิธีการประเมินมูลค่าทางการบัญชี

จากการศึกษาถึงวิธีการประเมินมูลค่าทางการบัญชีทำให้ทราบว่า ในการประเมินมูลค่าทางการบัญชีสามารถใช้มูลค่าในอดีต และมูลค่าในปัจจุบัน ซึ่งการใช้มูลค่าในปัจจุบัน ได้แก่ มูลค่าทุนทดแทนหรือราคาทดแทน โดยมองทางด้านมูลค่าทุนในปัจจุบัน และมูลค่าที่คาดว่าจะขายได้ โดยมองทางด้านมูลค่าที่จะได้รับตอบแทนในปัจจุบัน สำหรับในหัวข้อนี้จะได้อธิบายถึงวิธีการโดยทั่วไปของวิธีการประเมินมูลค่าทางการบัญชีวิธีต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ

1. วิธีการบัญชีต้นทุนในอดีต มีวิธีการโดยทั่วไป ดังนี้คือ

1) พิจารณาถึงรายการต่าง ๆ ทางการบัญชีที่เกิดขึ้นจริงของกิจการ เช่น การลงทุน การซื้อ การขาย การยอมรับรายได้และค่าใช้จ่าย

2) มูลค่าแลกเปลี่ยนของสินค้าและบริการให้ถือมูลค่าของสินค้าและบริการ ณ วันที่มีการแลกเปลี่ยนจริง ซึ่งมูลค่าดังกล่าวเป็นมูลค่าที่แสดงในงบการเงิน

3) ในบางกรณีที่เป็นวิธีการนี้อาจจะยอมรับวิธีการประเมินมูลค่าอื่น ๆ ได้ เช่น

(1) การตีราคาสินค้าคงเหลือปลายงวดด้วยราคาทุนหรือราคาตลาดที่ต่ำกว่าซึ่งราคาตลาดที่ต่ำกว่านี้ปกติหมายถึง ราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายสินค้านั้นได้

(2) การตีราคาเงินลงทุนในหลักทรัพย์ลดลง เนื่องจากราคาตลาดมีการลดลงค่อนข้างถาวร หรือการยอมรับการเปลี่ยนแปลงของราคาตลาดของเงินลงทุนในหลักทรัพย์

(3) กรณีที่จำเป็นต้องตีราคาสินทรัพย์เพิ่มขึ้น กรณีนี้จะต้องยอมรับเงื่อนไขตามหลักการตีราคาสินทรัพย์เพิ่มขึ้นตามหลักการบัญชีที่ยอมรับโดยทั่วไป คือจะไม่ถือส่วนที่เพิ่มขึ้นเป็นกำไรจนกว่าจะได้มีการจำหน่ายสินทรัพย์นั้นออกไป

4) ต้นทุนที่แท้จริงของสินทรัพย์ถาวรหักด้วยราคาเศษจะต้องถูกตัดจำหน่ายตามอายุการใช้งาน โดยใช้หลักการจับคู่ระหว่างต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายกับรายได้

5) หนี้สินโดยทั่วไปแล้วจะต้องบันทึกตามมูลค่าในสัญญาการกู้ยืม

6) หลักการยอมรับการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าทางเศรษฐกิจ เช่น การยอมรับรายได้และรายจ่าย จะต้องเกิดขึ้นจริง เช่น การยอมรับการขาย จะต้องมีการตกลงซื้อขายกันจริงในท้องตลาด โดยถือเป็นข้อตกลงระหว่างผู้ขายสินค้าและบริการกับผู้ซื้อ การสินค้าและบริการนั้น

## 2. วิธีการบัญชีราคาทดแทน

วิธีการโดยทั่ว ๆ ไปมีลักษณะดังต่อไปนี้<sup>1</sup>

<sup>1</sup>ในที่นี้จะยกเพียงหลักทั่ว ๆ ไปของวิธีการบัญชีราคาทดแทน ส่วนรายละเอียดของวิธีการบัญชีนี้จะได้กล่าวในรายละเอียดในบทที่ 3

- 1) สินทรัพย์จะแสดงมูลค่าตามราคาทดแทน เช่น สินทรัพย์ให้ที่ตามราคาทุนทดแทน ณ วันที่ในงบดุล
- 2) รายได้ประกอบด้วยรายได้จากการดำเนินงาน และจากการมีสินทรัพย์คั่งคือ

(1) กำไรหรือขาดทุนจากการดำเนินงาน (Operating profit or loss) คือผลต่างของรายได้ในปัจจุบันกับมูลค่าต้นทุนปัจจุบัน ณ วันที่มีการขายที่เกิดขึ้น

(2) กำไรหรือขาดทุนจากการมีสินทรัพย์ (Holding gains or losses) หรือนักบัญชีบางกลุ่มเรียกว่า ต้นทุนที่ประหยัดได้<sup>1</sup> (Cost savings) คือผลต่างระหว่างราคาต้นทุนในอดีตกับมูลค่าทุนทดแทนหรือทุนปัจจุบัน อันเนื่องมาจากระยะเวลาที่ถือสินทรัพย์นั้นอยู่ ซึ่งกำไรหรือขาดทุนจากการมีสินทรัพย์อาจจะแยกแสดงเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ส่วนที่เกิดขึ้นแล้ว (Realized) หมายถึง กำไรหรือขาดทุนจากสินทรัพย์ส่วนที่ใดจำหน่ายแล้ว เช่น จากสินค้าที่ขาย หรือจากสินทรัพย์ถาวรส่วนที่ตัดจำหน่ายเป็นค่าเสื่อมราคาแล้ว

ส่วนที่ 2 ส่วนที่ยังไม่เกิดขึ้น (Un-realized) คือกำไรหรือขาดทุนจากการมีสินทรัพย์ที่ยังถืออยู่ในกิจการ

### 3. วิธีการบัญชีมูลค่าที่คาดว่าจะขายได้

วิธีการและลักษณะโดยทั่ว ๆ ไปจะเป็นดังต่อไปนี้

---

<sup>1</sup>Lawrence Revsine, "Replacement Cost Accounting", "The Nature of Replacement Cost information", New Jersey Prentice-Hall International, 1973. Chapter 3.

1) ใช้มูลค่าที่คาดว่าจะขายได้ โดยคำนวณจากราคาขายตามปกติที่คาดว่าจะขายได้หักด้วยค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการขาย ซึ่งเรียกว่า มูลค่าสุทธิที่คาดว่าจะขายสินทรัพย์นั้นได้ ณ วันที่ในงบดุล

2) ราคาขายที่คาดว่าจะขายได้ จะต้องเป็นราคาขายตามปกติของธุรกิจ ไม่ใช่ราคาขายเพื่อเลิกกิจการ หรือราคาบังคับขาย จากข้อกำหนดนี้ทำให้ไม่ขัดกับหลักความดำรงอยู่ของกิจการ (Going Concern Concept) เพราะวัตถุประสงค์ในการตีราคาเป็นวัตถุประสงค์ตามปกติของการดำเนินกิจการ

3) ในทางทฤษฎีแล้วการตีราคารายการในงบการเงิน อาจจะแสดงราคาตามปกติของการดำเนินธุรกิจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) ลูกหนี้ ควรจะแสดงมูลค่าที่จะได้รับชำระหนี้ตามปกติ

(2) สินค้าคงเหลือ ควรแสดงตามราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายสินค้าได้

(3) เงินลงทุนในหลักทรัพย์ตามท้องตลาด ควรจะตีราคาขายตามราคาตลาดหักด้วยค่านายหน้าที่จะต้องจ่ายเพื่อการขาย

(4) โรงงานและอุปกรณ์ ควรแสดงราคาขายภายใต้ข้อสมมติที่ว่าราคาขายนั้นเป็นไปตามปกติของธุรกิจ มีขายเพื่อเลิกกิจการ หรือถูกบังคับขาย

(5) ที่ดินและอาคาร ควรจะตีราคาตามราคาขายที่ซื้อขายกัน

โดยทั่วไปของสินทรัพย์ที่มีลักษณะเดียวกัน

4) กรณีที่สินทรัพย์นั้นเป็นสินทรัพย์เฉพาะของธุรกิจและไม่อาจจะหาราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายได้อย่างเหมาะสม บางครั้งอาจจะต้องใช้ค่าปัจจุบันโดยการใช้อัตราส่วนลด คำนวณจากเงินสดสุทธิที่คาดว่าจะได้รับจากสินทรัพย์นั้น เพื่อแสดงมูลค่าปัจจุบันของสินทรัพย์ภายใต้หลักความดำรงอยู่ของกิจการ

4. การบัญชีค่าปัจจุบัน วิธีนี้เป็นวิธีการประเมินมูลค่าทางการบัญชี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถของสินทรัพย์และหนี้สิน ในอันที่จะแปลงมูลค่าของกระแสเงินสดสุทธิในอนาคตเป็นมูลค่าปัจจุบัน โดยคำนวณจากอัตราส่วนลดที่เลือกขึ้นมาจาก

วัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้จำนวนมากให้ความเห็นว่าไม่ว่าจะใช้ค่าปัจจุบันปรับในงบการเงินทั้งหมดหรือบางส่วน วิธีนี้ถือเป็นวิธีในอุดมคติ (Ideal basis) คือเป็นวิธีที่ดีที่สุด โดยเฉพาะทางการคำนวณมูลค่าปัจจุบันของสินทรัพย์ เพราะคำนวณจากกระแสเงินสดสุทธิในอนาคตที่จะได้รับจากสินทรัพย์นั้นโดยปรับด้วยอัตราส่วนลดเป็นมูลค่าในปัจจุบัน ซึ่งเป็นวิธีที่คำนึงถึงอรรถประโยชน์ที่จะได้รับจากสินทรัพย์ในอนาคตโดยตรง แต่เนื่องจากการที่จะกำหนดจำนวนกระแสเงินสดสุทธิและอัตราส่วนลดที่เหมาะสมที่สุดนั้นเป็นไปได้ยาก ดังนั้นการกำหนดข้อมูลดังกล่าวจึงขึ้นอยู่กับความเห็นส่วนบุคคลของแต่ละคน ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้วิธีนี้ไม่เป็นที่นิยมใช้ในการประเมินมูลค่าในปัจจุบัน ลักษณะและวิธีการของการบัญชีค่าปัจจุบันอาจสรุปได้ดังนี้

- 1) แยกแยกกลุ่มของสินทรัพย์และหนี้สิน
- 2) คำนวณเงินสดหมุนเวียนโดยประมาณในอนาคต โดยเลือกอัตราส่วนลดที่เหมาะสม
- 3) รายได้สำหรับงวดบัญชีใดบัญชีหนึ่ง คำนวณได้จากผลต่างของส่วนของผู้ถือหุ้นต้นงวดกับปลายงวด
- 4) เนื่องจากวิธีการนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการเลือกอัตราส่วนลดของฝ่ายจัดการ ดังนั้นวิธีการนี้จึงขึ้นอยู่กับแนวความคิดของแต่ละบุคคล ซึ่งยากที่จะตัดสินว่าสมเหตุสมผลหรือไม่

จากลักษณะที่เป็นวิธีการตามความคิดของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งยากที่จะหาหลักฐานอย่างมีเหตุผลมาสนับสนุน และการมีข้อจำกัดในการหาอัตราส่วนลดที่จะใช้ค่าปัจจุบันปรับในงบการเงินทั้งหมดอย่างสมบูรณ์ การใช้วิธีนี้ในการวัดมูลค่าเพื่อแสดงในงบการเงินที่จัดทำให้บุคคลภายนอกจึงอาจไม่มีประโยชน์พอ ดังนั้นนักบัญชีส่วนใหญ่จึงไม่เห็นด้วยกับการแสดงมูลค่าปัจจุบันทางการบัญชีเสนอต่อบุคคลภายนอก แต่อย่างไรก็ตามในบางกรณีอาจจำเป็นต้องใช้วิธีดังกล่าวนี้ เช่น การวัดมูลค่าปัจจุบันในกรณีที่เราซื้อแล้วแต่ยังไม่เหมาะสม เช่น กรณีข้อ 4 ของวิธีที่ 3 เป็นต้น

## 5. วิธีผสม

วิธีผสมของการประเมินมูลค่าทางการบัญชีนับว่าเป็นวิธีที่น่าสนใจ เพราะวิธีการประเมินมูลค่าทางการบัญชี แต่ละวิธีต่างก็มีข้อจำกัดอยู่บางประการ ในแง่ของผู้ใช้งบการเงิน วัตถุประสงค์ในการใช้งบการเงินนั้นมีหลายประการ เช่น เพื่อการพยากรณ์ การเปรียบเทียบ การประเมินความสามารถในการหากำไร เป็นต้น ดังนั้น วิธีการประเมินมูลค่าทางการบัญชี หากใช้วิธีใดวิธีหนึ่ง เพียงวิธีเดียว ย่อมไม่อาจตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งบการเงินได้ ดังนั้น การใช้วิธีผสมจะเป็นวิธีที่เหมาะสมในการประเมินมูลค่าทางการบัญชี<sup>1</sup>

หลักพิจารณาในการเลือกวิธีที่เหมาะสมในการประเมินมูลค่าทางการบัญชีรวมการทาง ๆ ในงบการเงินจะต้องพิจารณาแต่ละรายการ ว่ารายการนั้นมีลักษณะอย่างไร และวิธีการที่จะใช้นั้นเหมาะสมกับลักษณะของรายการนั้น ๆ หรือไม่ ขอพิจารณาดังกล่าวอาจแยกพิจารณาตามหลักที่สำคัญ ๆ ของรายการดังต่อไปนี้

ก. รายการที่เป็นตัวเงินและรายการที่ไม่เป็นตัวเงิน (Monetary items and Non-monetary items) รายการในงบการเงินจะแยกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ

รายการที่เป็นตัวเงิน หมายถึง รายการที่เป็นเงินหรือสามารถกำหนดเป็นมูลค่าแน่นอนได้ โดยมีเอกสาร หรือสัญญาต่าง ๆ เป็นหลักฐาน ตัวอย่างรายการที่เป็นตัวเงินได้แก่<sup>2</sup>

<sup>1</sup>"Report of the Study Group on the Objectives of Financial Statements", (New York: American Institute of Certified Public Accountants, October 1973).

<sup>2</sup>Financial Accounting Standards Board, Financial Reporting in Units of General Purchasing Power Exposure Draft (Stanford: FASB, 1974), p. 27-32.

- 1) เงินสดในมือและเงินฝากธนาคาร
- 2) เงินฝากประจำ
- 3) เงินลงทุนในหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาดที่จะถือไว้

จนครบกำหนดใจคืน

- 4) ลูกหนี้และตัวเงินรับ
- 5) หนี้สงสัยจะสูญสำหรับลูกหนี้และตัวเงินรับ
- 6) สิ้นค้าคงคลังที่ผลิตขึ้นภายใต้สัญญาที่กำหนดราคาไว้คงที่
- 7) เงินกู้แก่พนักงาน
- 8) ลูกหนี้ระยะยาว
- 9) เงินมัดจำที่เรียกคืนได้
- 10) เงินตรองให้แก่บริษัทย่อย
- 11) เจ้าหนี้และตัวเงินจ่าย
- 12) ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย
- 13) เงินสดปันผลค้างจ่าย
- 14) เงินมัดจำที่ต้องชำระคืน
- 15) หนี้และหนี้สินระยะยาว
- 16) ส่วนลดหรือส่วนเกินในมูลค่าหุ้น
- 17) หนี้ที่แปรสภาพได้

รายการที่ไม่เป็นตัวเงิน หมายถึง รายการที่มีมูลค่าไม่แน่นอน อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้โดยต้องอาศัยการตีราคาหรือประมาณราคา เป็นรายการอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากรายการที่เป็นตัวเงิน ตัวอย่างรายการที่ไม่เป็นตัวเงินได้แก่

- 1) เงินตราต่างประเทศในมือและสิทธิในการเรียกร้องเป็นเงินตราต่างประเทศ (เพราะอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีการเปลี่ยนแปลง)

- 2) เงินลงทุนในหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาดที่เป็นหุ้นกู้ (นอกเหนือจากหุ้นกู้ที่คาดว่าจะถือไว้จนครบกำหนดไถ่ถอน)
- 3) สินค้าคงคลัง (นอกเหนือไปจากสินค้าคงคลังที่ผลิตภายใต้สัญญาที่กำหนดราคาไว้คงที่)
- 4) ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า (เพราะสิทธิในการรับบริการในอนาคต อาจเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากภาวะเงินเฟ้อหรือเงินฝืด ดังนั้นถือเป็นรายการที่ไม่ใช่ตัวเงิน)
- 5) เงินลงทุนในบริษัทย่อย
- 6) ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์
- 7) ค่าเสื่อมราคาสะสมของอาคารและอุปกรณ์
- 8) เงินจ่ายล่วงหน้าสำหรับสัญญาซื้อ (เพราะราคาของสินค้าที่จะได้รับอาจจะเปลี่ยนแปลง)
- 9) สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า
- 10) ค่านิยม
- 11) สินทรัพย์ไม่มีตัวตนอื่น ๆ และค่าใช้จ่ายรอการตัดจำหน่าย
- 12) หนี้สินที่ต่อชำระเป็นเงินตราต่างประเทศ
- 13) เงินรับล่วงหน้าจากสัญญาขาย
- 14) ส่วนของผู้ถือหุ้น - หุ้นสามัญ
- 15) ส่วนของผู้ถือหุ้น - ส่วนเกินทุน

ส่วนกำไรสะสมไม่จำเป็นต้องแยกประเภทว่าเป็นรายการที่เป็นตัวเงินหรือไม่เป็นตัวเงิน เพราะถือว่าเป็นรายการที่เป็นส่วนที่เหลือ

ข. รายการที่มีบทบาทสำคัญหรือไม่มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานกิจการ (Essencial or Non-Essencial) ลักษณะของรายการนี้จะมองทางด้านบทบาทของรายการที่มีต่อการดำเนินงานว่ามีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญหรือไม่ ยกตัวอย่างเช่น



สินทรัพย์อาจแยกออกได้ 2 ชนิด คือ ชนิดที่มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานมาก เป็นสินทรัพย์ที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินธุรกิจต่อไป หากขาดสินทรัพย์ดังกล่าวก็ไม่สามารถดำเนินธุรกิจต่อไปได้ หรืออาจกล่าวได้ว่าสินทรัพย์นั้นมีประโยชน์ต่อการดำเนินงานในอนาคตอันสามารถคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าได้อย่างแน่นอน กรณีเช่นนี้ถือว่ามีบทบาทต่อการดำเนินธุรกิจต่อไป ส่วนสินทรัพย์ที่ไม่มีบทบาทในการดำเนินธุรกิจต่อไป ได้แก่สินค้าที่เสื่อมคุณภาพหรือล้าสมัยหรือสินทรัพย์ส่วนเกินที่ไม่จำเป็นต่อการดำเนินงานในอนาคต เช่น เครื่องจักรหรือโรงงานที่ไม่ใช้ในการผลิต เพราะสินค้าในสายการผลิตนั้นไม่ได้ผลิตต่อไปแล้ว เป็นต้น

ทางด้าน การประเมินมูลค่าทางการบัญชี โดยทั่วไปแล้วสินทรัพย์ที่มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานมักจะใช้มูลค่าต้นทุนปัจจุบัน หรือราคาทดแทน โดยมองทาง ความคุ้มค่าของกิจการ เนื่องจากสินทรัพย์ดังกล่าวยังคงใช้ในกิจการ ดังนั้น มูลค่าที่แสดง จึงควร เป็นมูลค่าที่เป็นต้นทุนในปัจจุบันมากกว่าราคาขายในปัจจุบัน ส่วนสินทรัพย์ที่ไม่มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินกิจการ กรณีนี้หากมองในแง่มูลค่าที่จะได้รับจากสินทรัพย์ดังกล่าว ก็จะมองทางด้านมูลค่าเมื่อขายเท่านั้น ดังนั้น ในกรณีนี้สินทรัพย์ที่ไม่มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินกิจการจึงมักนิยมใช้มูลค่าสุทธิที่คาดว่าจะขายสินทรัพย์นั้นได้

### ค. รายการที่มีค่าต่อกิจการ (Value to the Firm) ลักษณะนี้

มองในแง่มูลค่าของสินทรัพย์ในการที่ราคาอันจะมีผลทำให้ขาดทุนสูงสุด (Maximum loss) วิธีนี้จะพิจารณาจากมูลค่าที่ต่ำที่สุดของการประเมินมูลค่าของสินทรัพย์ 3 วิธีคือ

1) ราคาทุนทดแทนสินทรัพย์ใหม่ (คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี และหักค่าเสื่อมราคาแล้ว)

2) ราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายสินทรัพย์นั้นได้

3) ค่าปัจจุบัน หรือกระแสเงินสดสุทธิในอนาคตปรับด้วยอัตรา

ส่วนลด (Discounted cash flow)

จากการคำนวณมูลค่าของสินทรัพย์ทั้ง 3 วิธี ส่วนใหญ่แล้วมูลค่าที่ต่ำที่สุด (อันมีผลทำให้กิจการขาดทุนมากที่สุดตามข้อสมมติ) ก็คือราคาทุนทดแทนสินทรัพย์ใหม่ ดังนั้นจึงเลือกราคาทุนทดแทนสินทรัพย์ใหม่<sup>1</sup>

แต่มีบางกรณีที่ราคาทุนทดแทนสินทรัพย์ใหม่สูงกว่าทั้งราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายได้และค่าปัจจุบัน กรณีเช่นนี้สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้คือ

กรณีที่ 1 ถ้าปรากฏว่าค่าปัจจุบันสูงกว่าราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายได้ก็ให้เลือกค่าปัจจุบัน เพราะถ้ามองในแง่ของผลดีในอนาคตแล้วควรจะได้สินทรัพย์นั้นไว้มากกว่าที่จะขาย

กรณีที่ 2 ถ้าราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายได้สูงกว่าค่าปัจจุบัน ก็ให้ใช้ราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายได้ เหตุผลตรงกันข้ามกับกรณีแรก

ในทางปฏิบัติหลักในการพิจารณารายการที่มีค่าต่อกิจการนี้ไม่สะดวกอย่างยิ่ง เพราะจำเป็นต้องคำนวณมูลค่าถึง 3 วิธี แล้วนำมาเปรียบเทียบกัน ดังนั้น วิธีการพิจารณานี้จึงเป็นไปในแนวทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ

ลักษณะของการใช้วิธีผสมในการประเมินมูลค่าทางการบัญชีมีอยู่หลายลักษณะ ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของรายการและปัจจัยอื่น ๆ ตัวอย่างของการใช้วิธีผสมต่อไปนี้ เป็นความเห็นของ Sprouse และ Moonitz<sup>2</sup> โดยได้สรุปวิธีการดังต่อไปนี้

<sup>1</sup> Accounting Research Committee, The Canadian Institute of Chartered Accountants, Discussion Paper "Current Value Accounting", August 1976, p. 22.

<sup>2</sup> Sprouse & Moonitz, "A Tentative Set of Broad Accounting Principles for Business Enterprises", Accounting Research Study No. 3 (New York: American Institute of Certified Public Accountants, 1962).

- คล้ายกัน
- สินทรัพย์ที่เป็นตัวเงิน ควรใช้วิธีปรับด้วยค่าปัจจุบันหรือวิธีอื่นที่คล้ายกัน
  - สินค่างานเหลือที่พร้อมที่จะขายได้ทันทีในราคาที่กำหนดไว้ ควรจะใช้ราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายได้ โดยคำนวณจากราคาขายหักด้วยค่าใช้จ่ายในการขายที่ประมาณไว้
  - ของคงคลังอื่น ๆ ควรใช้ราคาทดแทน
  - สินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตน ควรใช้ราคาทดแทน
  - หนี้สินที่เป็นตัวเงิน ควรใช้ค่าปัจจุบัน หรือวิธีที่คล้ายกัน

ในการเลือกใช้วิธีการต่าง ๆ ของแต่ละรายการสามารถใช้คุณลักษณะของแต่ละวิธีเปรียบเทียบกับลักษณะของรายการต่าง ๆ ในแต่ละสถานการณ์ แต่ทั้งนี้เมื่อเลือกวิธีที่เหมาะสมของแต่ละรายการแล้วจะต้องคำนึงถึงหลักการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอในการใช้ด้วย เช่น ในสถานการณ์ที่คล้ายกันก็ควรใช้วิธีการที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันด้วย เป็นต้น

จากการพิจารณาทาง เลือกของวิธีการประเมินมูลค่าทางการบัญชีทั้ง 5 วิธี จะเห็นว่าแต่ละวิธีมีลักษณะที่แตกต่างกันในแต่ละสถานการณ์ เพื่อให้เข้าใจดีขึ้น จะแสดงตัวอย่างของวิธีการประเมินค่าทางการบัญชีโดยแสดงในงบการเงินอย่างง่าย ๆ เพื่อให้เห็นข้อแตกต่างของทั้ง 3 วิธี คือ ระหว่างวิธีการบัญชีต้นทุนในอดีต การบัญชีราคาทดแทน และการบัญชีราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายได้ ส่วนวิธีผสมค่อนข้างจะซับซ้อน ดังนั้นจะแสดงไว้ในภาคผนวก 2 ซึ่งจะแสดงรายละเอียดและวิธีการต่าง ๆ ทั้งหมดที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

### ตัวอย่างที่ 1

การแสดงรายการในงบการเงินภายใต้การประเมินมูลค่าทางการบัญชีวิธี

ต่าง ๆ

### ข้อมูลทั่วไป

1. บริษัท ก. จำกัด มีเงินสดจากการลงทุนเริ่มกิจการเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2524 เป็นเงิน 1,000 บาท
2. เมื่อวันที่ 1 มกราคม ซื้อสินค้า 100 ชิ้น ราคาชิ้นละ 10 บาท
3. เมื่อวันที่ 15 มกราคม ขายสินค้าที่ซื้อมา 60 ชิ้น ราคาชิ้นละ 20 บาท ณ วันที่ราคาทุนทดแทนของสินค้าชิ้นละ 13 บาท
4. เมื่อวันที่ 31 มกราคม ราคาทุนทดแทนของสินค้าชิ้นละ 16 บาท ราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายได้ชิ้นละ 25 บาท
5. เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ ขายสินค้าที่เหลือทั้งหมดในราคาชิ้นละ 30 บาท ราคาทุนทดแทนของสินค้า ณ วันที่นั้นชิ้นละ 20 บาท
6. ไม่มีการซื้อสินค้าเพิ่มเติม

### ข้อมูลเพิ่มเติม

1. หน่วยวัดมูลค่าคือเงินตรา (โดยสมมติว่ายังไม่มีการเปลี่ยนแปลงในอำนาจซื้อของเงินตรา)
2. กำไรสุทธิและกำไรสะสมจะรวมกำไรจากการมีสินทรัพย์ (Holding Gains) ไว้ด้วย
3. กำไรจากการมีสินทรัพย์จะแสดงแยกเป็น 2 ส่วน คือส่วนที่ถือเป็นรายได้ (Realized) และส่วนที่ยังไม่ถือเป็นรายได้

รายการในงบกำไรขาดทุนสำหรับเดือนมกราคม และกุมภาพันธ์ และรายการในงบดุล ณ วันที่ 31 มกราคม และ 28 กุมภาพันธ์ จะเป็นดังนี้

ตารางที่ 2

บริษัท ก. จำกัด

งบกำไรขาดทุนเปรียบเทียบสำหรับงวด 1 เดือนสิ้นสุดวันที่ 31 มกราคม 2524

	การบัญชีต้นทุนในอภิศัก	การบัญชีราคาทดแทน	การบัญชีราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายได้
รายได้ จากสินค้าที่ขาย	$60 \times 20 = 1,200.-$	$60 \times 20 = 1,200.-$	$60 \times 20 = 1,200.-$
จากสินค้าคงเหลือ	<u>          -</u>	<u>          -</u>	$40 \times 25 = 1,000.-$
	<u>1,200.-</u>	<u>1,200.-</u>	<u>2,200.-</u>
ต้นทุนขาย สินค้าที่ขาย	$60 \times 10 = 600.-$	$60 \times 13 = 780.-$	$60 \times 13 = 780.-$
สินค้าคงเหลือ	<u>          -</u>	<u>          -</u>	$40 \times 16 = 640.-$
	<u>600.-</u>	<u>420.-</u>	<u>780.-</u>
กำไรสุทธิจากการดำเนินงาน			
กำไรจากการมีสินทรัพย์			
ส่วนที่ขาย	<u>          -</u>	$60 \times (13-10) 180.-$	$60 \times (13-10) 180.-$
จากสินค้าคงเหลือ	<u>          -</u>	$40 \times (16-10) 240.-$	$40 \times (16-10) 240.-$
กำไรสุทธิ	<u>600.-</u>	<u>840.-</u>	<u>1,200.-</u>

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3

บริษัท ก. จำกัด

งบดุลเปรียบเทียบ ณ วันที่ 31 มกราคม 2524

	<u>การบัญชีต้นทุนในอสังหาริมทรัพย์</u>	<u>การบัญชีราคาตลาดแทน</u>	<u>การบัญชีราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายได้</u>
สินทรัพย์			
เงินสด	1,200.-	1,200.-	1,200.-
สินค้าคงเหลือ	40 X 10 = 400.-	40 X 16 = 640.-	40 X 25 = 1,000.-
รวมสินทรัพย์	<u>1,600.-</u>	<u>1,840.-</u>	<u>2,200.-</u>
ส่วนของผู้ถือหุ้น			
ทุนเรือนหุ้น	1,000.-	1,000.-	1,000.-
กำไรสะสม :-			
ส่วนที่ถือเป็นรายได้	600.-	600.-	600.-
ส่วนที่ยังไม่ถือเป็นรายได้	--	240.-	600.-
รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	<u>1,600.-</u>	<u>1,840.-</u>	<u>2,200.-</u>

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4

บริษัท ก. จำกัด

งบกำไรขาดทุนเปรียบเทียบสำหรับงวด 1 เดือน สิ้นสุดวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2524

	<u>การบัญชีต้นทุนในอู่กัก</u>	<u>การบัญชีราคาทดแทน</u>	<u>การบัญชีราคาขายสุทธิที่คาดว่าจะขายได้</u>
รายได้ : จากสินค้าที่ขาย	$40 \times 30 = 1,200.-$	$40 \times 30 = 1,200.-$	$40 \times (30-25) = 200.-$
จากสินค้าคงเหลือ	-----	-----	-----
รวมรายได้	1,200.-	1,200.-	200.-
ต้นทุนขาย : จากสินค้าที่ขาย	$40 \times 10 = 400.-$	$40 \times 20 = 800.-$	$40 \times (20-16) = 160.-$
จากสินค้าคงเหลือ	-----	-----	-----
กำไรจากการดำเนินงาน	800.-	400.-	40.-
กำไรจากการมีสินทรัพย์			
จากสินค้าที่ขาย	-----	$40 \times (20-16) = 160.-$	$40 \times (20-16) = 160.-$
จากสินค้าคงเหลือ	-----	-----	-----
กำไรสุทธิ	<u>800.-</u>	<u>560.-</u>	<u>200.-</u>

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5

บริษัท ก. จำกัด

งบดุลเปรียบเทียบ ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2524

	<u>การบัญชีต้นทุนในอดีต</u>	<u>การบัญชีราคาทดแทน</u>	<u>การบัญชีราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายได้</u>
สินทรัพย์			
เงินสด	2,400.-	2,400.-	2,400.-
สินค้า	—	—	—
รวมสินทรัพย์	<u>2,400.-</u>	<u>2,400.-</u>	<u>2,400.-</u>
ส่วนของผู้ถือหุ้น			
ทุนเรือนหุ้น	1,000.-	1,000.-	1,000.-
กำไรสะสม			
ส่วนที่ถือเป็นรายได้ (600+800)	1,400.-	(840+560) 1,400.-	(1,200+200) 1,400.-
ส่วนที่ยังไม่ถือเป็นรายได้	—	—	—
รวมส่วนของผูถือหุ้น	<u>2,400.-</u>	<u>2,400.-</u>	<u>2,400.-</u>





ข้อสังเกตจากตัวอย่าง

จากตัวอย่างที่แสดงข้างต้นอาจจะสรุปวิธีการเปรียบเทียบทั้ง 3 วิธีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6 การแสดงรายการที่สำคัญเปรียบเทียบ

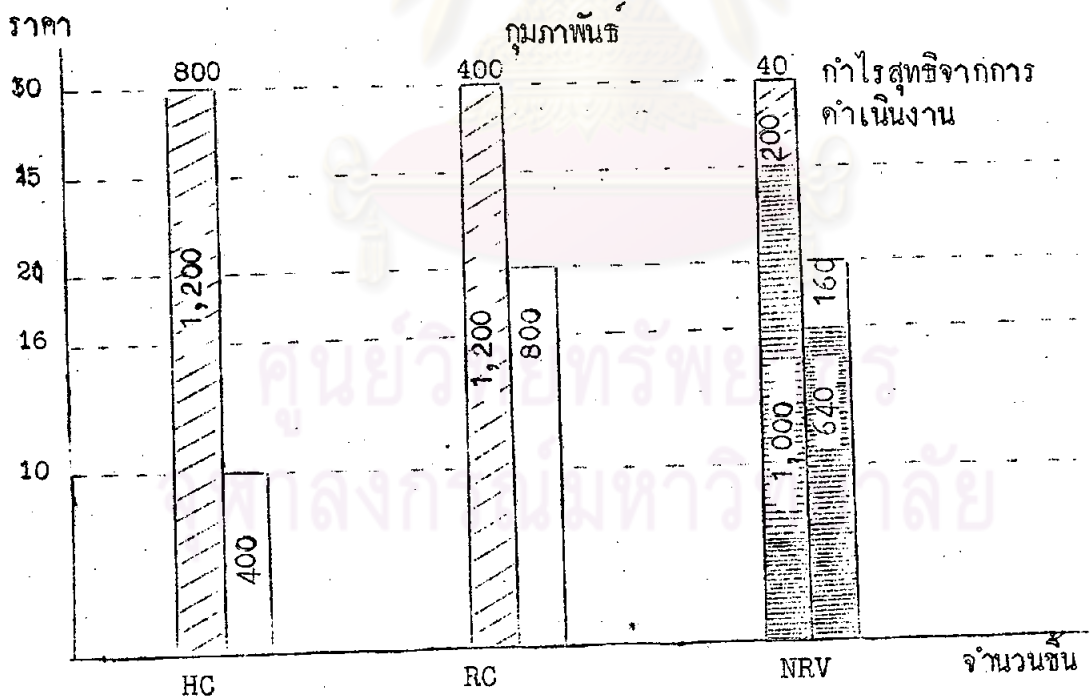
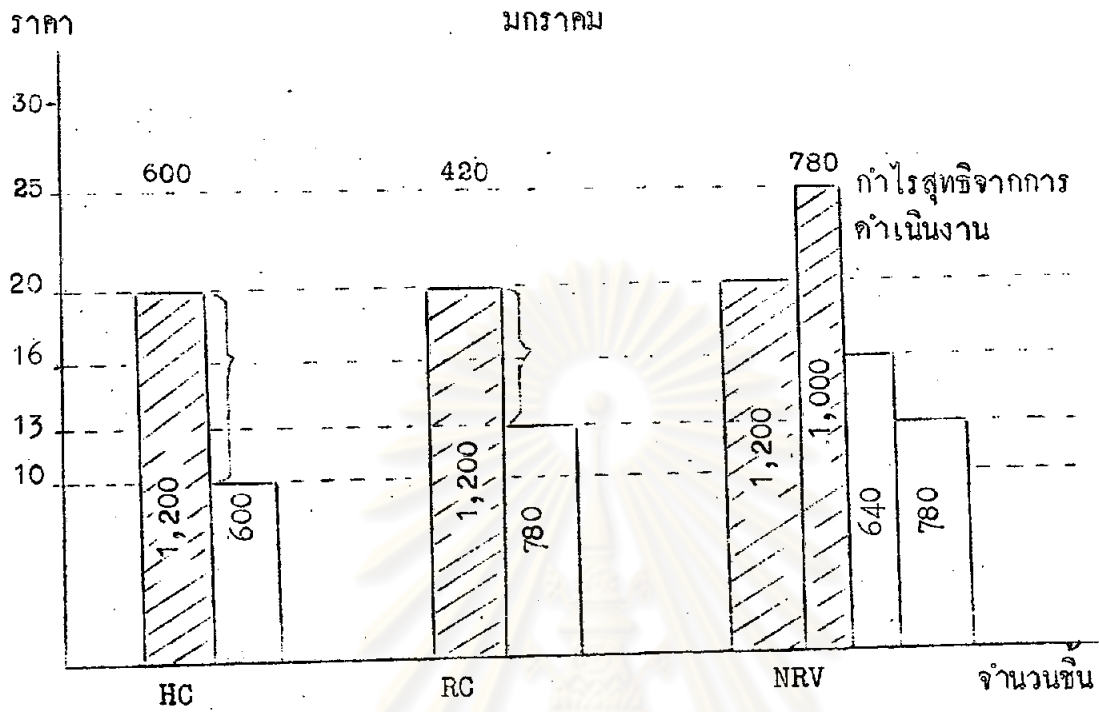
รายการ	วิธีการบัญชีต้นทุนในอดีต	วิธีการบัญชีราคาทดแทน	วิธีการบัญชีราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายได้
1. รายได้	รายได้จากการขายสินค้าตามราคาขาย ณ วันที่ขาย	รายได้จากการขายสินค้าตามราคา ณ วันที่ขาย	-รายได้จากการขายสินค้าตามราคาขาย ณ วันที่ขาย บวก -มูลค่าสุทธิที่คาดว่าจะขายได้ของสินค้าคงเหลือ ณ วันสิ้นงวด
2. ต้นทุนขาย	ราคาต้นทุนสินค้าที่ขาย	ราคาทดแทนของสินค้าที่ขาย ณ วันที่ขาย	-ราคาทดแทนของสินค้าที่ขาย ณ วันที่ขาย บวก -ราคาทดแทนของสินค้าคงเหลือปลายงวด ณ วันสิ้นงวด
3. สินค้าคงเหลือปลายงวด	ตีตามราคาต้นทุนในอดีต	ตีตามราคาทดแทน ณ วันสิ้นงวด	-ตีตามราคาที่คาดว่าจะขายได้ ณ วันสิ้นงวด

ข้อสังเกตโดยเฉพาะวิธีที่ 3 คือวิธีการบัญชีราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายได้ต่าง  
กับ 2 วิธีแรก ตรงที่การยอมรับรายได้และต้นทุนขาย โดยนำสินค้าคงเหลือซึ่งยังไม่เกิด  
การขายจริงนำมารวมคำนวณรายได้และต้นทุนขายด้วย (สังเกตงบกำไรขาดทุนเดือน-  
มกราคม) รายได้จะคำนวณจากสินค้าที่ขายได้ตามราคาขาย และจากสินค้าที่ยังไม่ได้  
ขายตามราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายได้ ณ วันสิ้นงวด ส่วนต้นทุนขายก็จะคำนวณจากสินค้า  
ที่ขายตามราคาทดแทน ณ วันขาย และสินค้าที่ยังไม่ขายตามราคาทดแทน ณ วันสิ้นงวด

สำหรับงวดต่อมาตามวิธีการบัญชีราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายได้คำนวณรายได้จาก  
การขายของสินค้าคงเหลือจะน้อยกว่า เพราะสินค้าที่ขายในงวดที่ 2 นี้ โดยยอมรับเป็น  
รายได้บางส่วนของงวดแรกแล้ว (คือ  $40 \times 25 = 1,000$ ) ดังนั้น เมื่องวดที่ 2  
ขายได้ราคาเท่าไรจะต้องนำออกรายได้ของงวดแรกในสินค้าจำนวนนี้มาหัก จากตัวอย่าง  
สินค้าที่เหลือ 40 ชิ้นขายในงวดต่อมาขายได้ชิ้นละ 30 บาท เป็นเงิน 1,200 บาท ดังนั้น  
รายได้ของงวดที่ 2 จะเท่ากับ  $1,200 - 1,000 = 200$  บาท หรือคำนวณจาก  
 $40 \times (30 - 25) = 200$  บาท ทางด้านต้นทุนขายก็เช่นเดียวกันในงวดแรกโดยยอมรับ  
ต้นทุนขายในสินค้าคงเหลือไว้  $40 \times 16 = 640$  บาท งวดที่ 2 ราคาทดแทนของสินค้า  
ที่ขายเพิ่มเป็นหน่วยละ 20 บาท ซึ่งตามหลักแล้วต้นทุนขายควรจะเท่ากับ  $40 \times 20$   
 $= 800$  บาท แต่เนื่องจากในงวดแรกโดยยอมรับต้นทุนขายไปแล้วเท่ากับ 640 บาท ดังนั้น  
ในงวดหลังจะต้องยอมรับต้นทุนขายเพียง  $800 - 640 = 160$  บาท หรือคำนวณได้  
 $40 \times (20 - 16) = 160$  บาท

ในงบดุล ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2524 จะเห็นว่าไม่ว่าจะใช้วิธีการบัญชีใด  
ก็ตาม ผลสุดท้ายของงบดุลจะให้ผลเหมือนกัน โดยเฉพาะกำไรสะสมหากขายสินค้าหมดจะ  
ไม่มีข้อแตกต่างกันเลย สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะทั้ง 3 วิธีนี้ แตกต่างกันตรงที่เวลา  
ของการยอมรับรายได้ค่าใช้จ่ายเท่านั้น จึงทำให้งวดแรกมีผลกำไรแตกต่างกัน ซึ่งส่วน  
แตกต่างกันนี้จะปรับในตัวของมันเองในงวดถัดมา เมื่อขายสินค้าหมดไปย่อมไม่มีข้อแตกต่าง

รูปที่ 1 กราฟเปรียบเทียบวิธีการประเมินมูลค่าทางการบัญชี 3 วิธี จากตัวอย่างที่ 1



รายได้  
 รายได้และต้นทุนที่ยอมรับในงวดก่อนแล้ว  
 ต้นทุน

HC - การบัญชีต้นทุนในอดีต  
 RC - การบัญชีราคาทดแทน

NRV - การบัญชีราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายได้

ต่างหากันราคาของสินค้าคงเหลือ ดังนั้น ผลกำไรสุทธิจะมีค่าเท่ากัน คือกำไรจากการจำหน่ายสินค้าที่ขายไปทั้งหมด อันเป็นผลต่างระหว่างราคาต้นทุนและราคาขายเท่านั้น

จากคำอธิบายข้างต้นอาจจะแสดงเป็นรูปกราฟข้อแตกต่างของทั้ง 3 วิธี ในแต่ละงวดบัญชีได้ดังรูปที่ ๑

จากข้อแตกต่างในระยะเวลาของการยอมรับรายได้และรายจ่ายของทั้ง 3 วิธี นี้เอง เมื่อได้วิเคราะห์กำไรสุทธิจากการดำเนินงานและกำไรสุทธิจะแสดงดังนี้

ตารางที่ ๗ การคำนวณกำไรสุทธิจากการดำเนินงานและกำไรสุทธิเปรียบเทียบ

	วิธีการบัญชี ราคาต้นทุนในอดีต	วิธีการบัญชี ราคาทดแทน	วิธีการบัญชีราคาสุทธิ ที่คาดว่าจะขายได้
กำไรสุทธิจากการดำเนินงาน			
- มกราคม	600.-	420.-	780.-
- กุมภาพันธ์	<u>800.-</u>	<u>400.-</u>	<u>40.-</u>
รวม	1,400.-	820.-	820.-
กำไรจากการมีสินทรัพย์ (ส่วนที่ยอมรับเป็นรายได้)			
- มกราคม	-	180.-	180.-
- กุมภาพันธ์	<u>-</u>	<u>400.-</u>	<u>400.-</u>
กำไรสุทธิ	<u>1,400.-</u>	<u>1,400.-</u>	<u>1,400.-</u>

จะสังเกตได้ว่ากำไรสุทธิจากการดำเนินงานของวิธีราคาต้นทุนในอดีตได้รวมกำไรจากการมีสินทรัพย์ไว้ด้วย ในขณะที่การบัญชีราคาทดแทนและการบัญชีราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายได้แยกกำไรส่วนนี้ไว้ต่างหาก โดยถือว่าเป็นส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการดำเนินงานแต่เป็นส่วนที่เปลี่ยนแปลง เนื่องจากระดับราคาขายสินค้าชนิดนี้มีการเปลี่ยนแปลง

ดังนั้น ถ้าไรสุทธิจากการคำนวณงานโดยวิธีการบัญชีราคาต้นทุนในอดีตจึงไม่ค่อยถูกต้องนัก

ทางด้านวิธีการบัญชีราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายได้ การยอมรับรายได้อื่น ๆ ที่รายได้อื่นยังไม่เกิดขึ้นชดเชยกับหลักความระมัดระวังทำให้ยอดขายได้ในงวดแรกสูง และจะลดลงอย่างมากในงวดต่อมา ดังนั้น ทางด้านการเปรียบเทียบทั้ง ๒ งวดไม่อาจจะเปรียบเทียบกันได้ก็เท่าที่ควร

ส่วนวิธีการบัญชีราคาทดแทนจะเห็นว่า สมเหตุสมผลที่สุดทั้งทางด้านความถูกต้องของกำไรสุทธิจากการคำนวณงาน และหลักการยอมรับรายได้อื่นและค่าใช้จ่าย แต่อย่างไรก็ตามมิได้หมายความว่า การบัญชีราคาทดแทนเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการประเมินมูลค่าทางการบัญชี สาเหตุเพราะข้อจำกัดและปัจจัยต่าง ๆ ในบางครั้งทำให้ไม่อาจใช้วิธีใดวิธีหนึ่งได้ตลอดทุกกรณีไป ดังนั้น จึงจำเป็นต้องใช้วิธีอื่นประกอบด้วย ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละรายการ ซึ่งวิธีดังกล่าวอาจจะพิจารณาโดยการผสมกันของวิธีการต่าง ๆ เข้าด้วยกันให้เหมาะสมในแต่ละกรณี

จากลักษณะของวิธีการต่าง ๆ ของการประเมินมูลค่าทางการบัญชี ซึ่งมี 2 วิธีใหญ่ ๆ คือ การอาศัยข้อมูลในอดีต และการใช้ข้อมูลปัจจุบัน การบัญชีต้นทุนในอดีตมีข้อจำกัด หากมีการเปลี่ยนแปลงในระบับราคา ดังนั้น การบัญชีมูลค่าปัจจุบันจะมีประโยชน์มากกว่า เพราะข้อมูลที่ใช่จะเป็นข้อมูลที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาวะเศรษฐกิจด้วย

จากการพิจารณาวิธีการบัญชีมูลค่าปัจจุบันซึ่งมี 4 วิธีด้วยกัน คือ วิธีการบัญชีราคาทดแทน วิธีการบัญชีราคาที่จะขายได้ วิธีการบัญชีค่าปัจจุบัน และวิธีผสม ในบางครั้งอาจมีความเข้าใจผิดว่าการบัญชีอำนาจซื้อโดยทั่วไปของเงินตรา (General (General purchasing power Accounting) หรือการนำงบการเงินตามราคา

ต้นทุนในอดีตปรับด้วยดัชนีราคาทั่วไป เป็นวิธีหนึ่งของการบัญชีมูลค่าปัจจุบัน ซึ่งความจริงแล้ววิธีการบัญชีดังกล่าว เป็นเพียงส่วนหนึ่ง ของวิธีการประเมินมูลค่าทางการบัญชีโดยวิธีที่ 1 คือการบัญชีต้นทุนในอดีตนั่นเอง แต่เปลี่ยนหน่วยวัดมูลค่าที่เป็นตัวเงินมาเป็นหน่วยวัดที่เป็นตัวเงินคงที่หรือหน่วยวัดแสดงอำนาจซื้อโดยทั่วไปเท่านั้น

เพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้นขอให้สังเกตจากตารางที่ 8 จะชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของหน่วยวัดมูลค่า กับวิธีการประเมินมูลค่าทางการบัญชี จากในตารางจะแยกเป็นวิธีการประเมินมูลค่าทางการบัญชีตามแนวนอน หน่วยวัดมูลค่าในแนวตั้ง ทางด้านการบัญชีมูลค่าปัจจุบันนั้น โดยยกตัวอย่าง 2 วิธีคือ วิธีมูลค่าทุนทดแทน และวิธีมูลค่าสุทธิที่คาดว่าจะขายได้ จากตารางแสดงให้เห็นว่าวิธีการบัญชีจะสามารถแยกเป็นวิธีย่อยได้มากกว่า 6 วิธี ซึ่งขึ้นอยู่กับข้อสมมติและการตัดสินใจว่าจะใช้วิธีใดเป็นวิธีการประเมินมูลค่าวิธีการดังกล่าวข้างต้นอาจอธิบายได้เป็นลำดับดังต่อไปนี้

ตารางที่ 8 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยวัดมูลค่าและวิธีการประเมินมูลค่าทางการบัญชี

หน่วยวัดมูลค่า	วิธีการประเมินมูลค่าทางการบัญชี		
	วิธีการบัญชีต้นทุนในอดีต	วิธีการบัญชีมูลค่าปัจจุบัน	
		มูลค่าทุนทดแทน	มูลค่าสุทธิที่คาดว่าจะขายได้
เงินตรา	วิธีที่ 1	วิธีที่ 3	วิธีที่ 5
เงินคงที่	วิธีที่ 2	วิธีที่ 4	วิธีที่ 6

วิธีที่ 1 หน่วยวัดมูลค่า คือ เงินตรา วิธีการประเมินมูลค่า คือ วิธีการบัญชีต้นทุนในอดีต วิธีนี้ก็คือ วิธีการบัญชีที่ยอมรับกันโดยทั่วไป

วิธีที่ 2 เป็นวิธีที่ยอมรับความเปลี่ยนแปลงในระบับราคาโดยทั่วไป โดยเปลี่ยนหน่วยวัดมูลค่าเป็นเงินคงที่คือปรับด้วยดัชนีราคาโดยทั่วไป ส่วนวิธีการประเมินมูลค่าใช้การบัญชีต้นทุนในอดีต วิธีการนี้คือการนำรายการทางบัญชีต้นทุนในอดีตปรับด้วยดัชนีราคาโดยทั่วไป ซึ่งเรียกว่าการบัญชีอำนาจซื้อโดยทั่วไปของเงินตรา

วิธีที่ 3 หน่วยวัดมูลค่าคือเงินตรา วิธีการประเมินมูลค่าคือใช้ราคาทุนทดแทนวิธีนี้คำนึงถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงในระบับราคาเฉพาะอย่างในขณะที่ไม่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงในระบับราคาโดยทั่วไป และใช้หลักการทดแทนสินทรัพย์ด้วยราคาทุนทดแทน ซึ่งวิธีนี้คือการบัญชีราคาทดแทนนั่นเอง

วิธีที่ 4 หน่วยวัดมูลค่าคือเงินคงที่ ส่วนวิธีการประเมินมูลค่าใช้วิธีทุนทดแทนวิธีนี้ยอมรับการเปลี่ยนแปลงในระบับราคาโดยทั่วไป และการเปลี่ยนแปลงในระบับราคาเฉพาะอย่าง แต่มองทางด้านรายการทดแทนสินทรัพย์ด้วยราคาทุนทดแทน วิธีการนี้เป็นวิธีที่น่าสนใจในหมู่นักบัญชีต่าง ๆ เพราะได้นำเอาการเปลี่ยนแปลงในระบับราคาทั้ง 2 ชนิดมารวมพิจารณาด้วย วิธีนี้อาจเรียกว่าการบัญชีราคาทดแทนที่ปรับด้วยอำนาจซื้อโดยทั่วไป

วิธีที่ 5 หน่วยวัดมูลค่าเป็นตัวเงิน ส่วนการประเมินมูลค่าใช้วิธีมูลค่าที่คาดว่าจะขายได้ วิธีนี้เช่นเดียวกับวิธีที่ 3 คือ ไม่คำนึงถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงในอำนาจซื้อของเงินตรา แต่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงในระบับราคาสินค้าเฉพาะอย่าง แตแตกต่างกันตรงที่ที่ใช้หลักมูลค่าสุทธิที่คาดว่าจะขายได้ โดยมองทางด้านการขายมากกว่าการจัดหาทดแทนเหมือนวิธีที่ 3

วิธีที่ 6 หน่วยวัดมูลค่าคือเงินคงที่ ส่วนวิธีการประเมินมูลค่าใช้วิธีเดียวกับวิธีที่ 5 คือ มูลค่าสุทธิที่คาดว่าจะขายได้ ถ้าพิจารณาแล้วคล้ายกับวิธีที่ 4 คือคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงในระบับราคาทั่วไปเพราะใช้หน่วยวัดนี้เป็นอำนาจซื้อโดยทั่วไปของเงินตรา และคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงในระบับราคาเฉพาะอย่าง แต่มองในค่านมูลค้ำที่จะขายได้มากกว่ามูลค่าทุนทดแทน

จะเห็นว่าในทางทฤษฎีแล้วหน่วยวัดมูลค่ามี 2 ชนิด และแต่ละชนิดสามารถใช้ได้กับวิธีการประเมินมูลค่าทางการบัญชีได้ แต่บางครั้งถึงแม้ว่าในทางทฤษฎีจะใช้ได้ในทางปฏิบัติอาจจะไม่เหมาะสมก็ได้ ซึ่งต้องขึ้นอยู่กับสถานการณ์ และข้อสมมติต่าง ๆ ตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ ที่ต้องนำมาพิจารณาร่วมกันด้วย

จากในตัวอย่างที่ 1 ซึ่งเปรียบเทียบ 3 วิธี คือ การบัญชีต้นทุนในอดีต การบัญชีราคาทดแทน และการบัญชีราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายได้ ถ้านำมาเทียบกับตารางที่ 8 ก็คือ วิธีที่ 1 วิธีที่ 3 และวิธีที่ 5 ตามลำดับนั่นเอง และวิธีที่ 2 ก็เป็นวิธีการบัญชีอำนาจซื้อโดยทั่วไปของเงินตราซึ่งก็เป็นวิธีหนึ่งของการบัญชีเกี่ยวกับภาวะเงินเพื่อ

การวิเคราะห์ข้อดีและข้อบกพร่องของวิธีการประเมินมูลค่าทางการบัญชีวิธีต่าง ๆ<sup>1</sup>

จากการศึกษาถึงลักษณะและวิธีการโดยทั่วไปของวิธีการประเมินมูลค่าทางการบัญชีวิธีต่าง ๆ โดยศึกษาจากรายละเอียด และตัวอย่างประกอบข้างต้นแล้วทำให้ทราบข้อแตกต่างของแต่ละวิธีการซึ่งต้องมีทั้งข้อดีและข้อจำกัดบางอย่าง จากการศึกษาของนักบัญชีได้สรุปถึงข้อดีและข้อบกพร่อง ตลอดจนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

#### วิธีการบัญชีราคาต้นทุนในอดีต

##### ข้อดี

1) เป็นวิธีการที่เชื่อถือได้มากที่สุดที่เกิดขึ้นจริง ดังนั้น จึงมีข้อดีตรงที่ว่าง่ายต่อการบันทึก ประหยัดค่าใช้จ่าย และเป็นการรายงานอย่างมีหลักฐานประกอบครบซึ่งสามารถตรวจสอบได้

2) วิธีการนี้เป็นวิธีการที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยได้มีการใช้ติดต่อกันเป็นเวลานานจนเป็นที่รู้จักคุ้นเคยในหมู่นักบัญชีและผู้ที่เกี่ยวข้องของทางธุรกิจ แม้ว่าวิธี

<sup>1</sup>The Canadian Institute of Chartered Accountants, Research Department. Discussion Paper - Current Value Accounting. Toronto: CICA, August 1976, p. 11-57.



ราคาคงทนในอนาคตจะมีข้อจำกัดอยู่บางประการ แต่ก็ถือว่าเป็นที่เข้าใจและยอมรับกันโดยทั่วไป

3) การบัญชีราคาคงทนในอนาคตยึดถือหลักความระมัดระวัง เช่น วิธีการรับรู้รายได้หรือค่าใช้จ่าย จะไม่ยอมรับจนกว่าจะเกิดขึ้นจริง ซึ่งมีข้อดีทางด้านความถูกต้องของการเปรียบเทียบรายได้และค่าใช้จ่าย

4) การรายงานโดยใช้การบัญชีราคาคงทน ถือเป็นรายงานที่ช่วยให้ได้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ เช่น ช่วยให้ทราบว่าฝ่ายจัดการได้ดำเนินการธุรกิจโดยใช้ทรัพยากรของกิจการไปอย่างไร

5) เป็นวิธีที่มหัศจรรย์และวิธีการการบันทึกที่แน่นอนและยึดถือเป็นมาตรฐานการปฏิบัติงานเดียวกันเป็นเวลานาน

6) การบัญชีต้นทุนในอนาคตยังไม่ยอมรับกำไรหรือขาดทุนจากการมีสินทรัพย์ไว้ในครอบครอง เว้นเสียจากได้มีการจำหน่ายสินทรัพย์นั้นไปแล้ว ดังนั้นวิธีการนี้ตรงกับวัตถุประสงค์ของกิจการในอันที่จะรักษาสภาพะของการดำเนินงานของกิจการต่อไป

### ข้อบกพร่อง

1) เนื่องจากการบัญชีต้นทุนในอนาคต มีวิธีการบัญชีที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปหลายวิธีการ ซึ่งอาจเรียกได้ว่ามีนโยบายบัญชีแตกต่างกัน เช่น การตีราคาสินค้าคงเหลือปลายงวดยอมรับวิธีการเข้าที่หลังออกก่อน เข้าก่อนออกก่อน หรือวิธีถัวเฉลี่ย หรือการตัดค่าเสื่อมราคาของวิธีการบัญชีต้นทุนก็มิให้เลือกหลายวิธี เช่น ตัดโดยวิธีเส้นตรง ตัดโดยอัตราเร่ง เป็นต้น กรณีเช่นนี้อาจจะมีปัญหาทางด้าน การเปรียบเทียบงบการเงินระหว่างกิจการ

2) ทำให้ผู้ซึ่งงบการเงินเข้าใจผิดว่างบการเงิน ณ วันที่ใดวันหนึ่ง ได้แสดงมูลค่าปัจจุบัน ณ วันที่ในงบการเงินนั้น ซึ่งตามจริงแล้วมูลค่าที่แสดงมิได้แสดงมูลค่าที่แท้จริงในปัจจุบันเลย ยิ่งไปกว่านั้นในบางครั้งการตีราคาสินทรัพย์บางอย่างอาจจะลด

ราคาลงโดยอาศัยหลักความระมัดระวัง ยกเว้นแต่ในกรณีที่มีหลักฐานให้เห็นว่ามีความจำเป็นจริง ๆ อย่างไม่มีข้อสงสัย อาจจะยอมรับการเพิ่มขึ้นของมูลค่าได้เท่านั้น แต่โอกาสที่จะเกิดขึ้นในกรณีดังกล่าวมีน้อยมาก<sup>1</sup>

3) การบัญชีต้นทุนในอดีตไม่ยอมรับกำไรขาดทุนจากการมีสินทรัพย์ไว้ในครอบครอง (Holding gain or loss) ซึ่งหมายถึงผลต่างระหว่างมูลค่าที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงของราคาสินทรัพย์กับมูลค่าต้นทุน ณ วันสิ้นงวดบัญชี อันเนื่องมาจากระยะเวลา แต่จะยอมรับต่อเมื่อมีการแลกเปลี่ยนสินทรัพย์นั้นเท่านั้น

4) เนื่องจากบุคคลโดยวิธีต้นทุนในอดีต มิได้แสดงผลการเปลี่ยนแปลงมูลค่าทางเศรษฐกิจที่แท้จริงตามข้อ 2 และข้อ 3 ข้างต้น จึงทำให้การวิเคราะห์อัตราส่วนต่าง ๆ ไม่เป็นประโยชน์เท่าที่ควร ยกตัวอย่าง เช่น การคำนวณอัตราผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น มิได้แสดงผลตอบแทนที่เกี่ยวข้องกับมูลค่าทางเศรษฐกิจของผู้ถือหุ้นเลย

5) ในการคำนวณกำไรในงบกำไรขาดทุนตามวิธีการบัญชีต้นทุนในอดีตนั้น กำไรที่ได้มิใช่กำไรที่แท้จริงจากการดำเนินงาน สาเหตุเนื่องจากระยะเวลาการยอมรับรายได้และค่าใช้จ่ายไม่ได้ใช้ราคาของเวลาที่ตรงกัน เช่น รายการขายสินค้า ใช้ราคาขาย ณ วันที่ขายสินค้าจริง ๆ แต่การยอมรับต้นทุนขาย ใช้ราคาต้นทุนในอดีต ไม่ใช่ราคาต้นทุนในปัจจุบัน ณ วันที่มีการขายเกิดขึ้น จากความแตกต่างนี้ทำให้การคำนวณกำไรสุทธิจากการดำเนินงานสูงเกินไป (ในกรณีที่ระดับราคามีแนวโน้มสูงขึ้น) ผลก็คือนอกจากกำไรสุทธิจากการดำเนินงานแสดงไม่ถูกต้องแล้ว ยังทำให้ต้องเสียภาษีสูงเกินไป การจัดสรรเงินปันผลซึ่งกำหนดเป็นเปอร์เซ็นต์ของกำไรสุทธิจากการดำเนินงานสูงเกินไปทำให้การจัด

<sup>1</sup> ในทางปฏิบัติในประเทศไทยกรณีดังกล่าวเกิดขึ้นน้อยมาก เพราะหากมีการเพิ่มมูลค่าของสินทรัพย์ในงบการเงินแล้ว จะมีผลทางด้านภาษีอากร เกี่ยวกับการตีราคาสินทรัพย์เพิ่ม

สรร เป็นเงินทุนสำรองของกิจการค่าไป อันจะมีผลเสียโดยตรงต่อการดำเนินงานใน  
อนาคตทางด้านการจัดหาเงินทุน เป็นต้น

6) วัตถุประสงค์ของการใช้งบการเงินประการหนึ่งคือ เพื่อการ  
พยากรณ์ซึ่งต้องการข้อมูลที่คาดคะเนถึงผลในอนาคตมากกว่าข้อมูลในอดีต การจัดทำงบ  
การเงินโดยให้ข้อมูลในอดีตมิได้ให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ต่อการพยากรณ์เลย เช่น  
การพยากรณ์ทางด้านต้นทุนสินค้าขาย อันจะมีผลถึงการพยากรณ์แนวโน้มของยอดขายและ  
สภาพะตลาดในอนาคต เป็นต้น

7) การบัญชีต้นทุนในอดีตมุ่งที่จะเน้นถึงต้นทุนที่ลงทุนในรูปของเงิน  
ณ วันที่ลงทุน ไม่ได้คำนึงถึงมูลค่าปัจจุบันของเงินที่ลงทุน ดังนั้น จากข้อบกพร่องนี้  
การบัญชีต้นทุนในอดีตไม่สามารถที่จะเป็นวิธีการ อันมีส่วนช่วยในการตัดสินใจได้เลย

### วิธีการบัญชีราคาทดแทน

#### ข้อดี

1) มีการแบ่งแยกกำไรจากการมีสินทรัพย์ต่างหาก และสามารถ  
แบ่งแยกกำไรจากการมีสินทรัพย์ที่ถือเป็นรายได้ ในส่วนที่สินทรัพย์นั้นตัดจำหน่ายแล้ว  
(Realized holding gains) ทำให้สามารถแยกลักษณะของกำไรที่เกิดขึ้นในกิจการ  
ได้มากกว่าเดิม ซึ่งเดิมคำนึงถึงแต่กำไรจากการดำเนินงานเท่านั้น

2) การคำนวณกำไรสุทธิในงบกำไรขาดทุน ได้ใช้ราคาต้นทุนปัจจุบัน  
นำมาหักจากราคาขายปัจจุบัน ทำให้การคำนวณกำไรสุทธิจากการดำเนินงานถูกต้องขึ้น  
เช่น กำไรจากการขายสินค้าใช้ราคาขายปัจจุบัน หักต้นทุนขายปัจจุบัน หรือค่าใช้จ่ายที่  
เป็นค่าเสื่อมราคาได้ใช้ราคาปัจจุบันในการคำนวณ เป็นต้น

3) ข้อมูลที่แสดงในงบการเงินได้แสดงตามข้อมูลทางเศรษฐกิจ-  
ปัจจุบัน ดังนั้น งบการเงินจึงสามารถเปรียบเทียบกันได้ในกลุ่มธุรกิจเดียวกัน



4) ให้ข้อมูลที่มีส่วนช่วยในการพยากรณ์ได้ เนื่องจากการวัดผลกำไรของกิจการได้ใช้รายได้ในปัจจุบันเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายในปัจจุบัน เช่น การพยากรณ์ทางการขาย การตั้งราคา เป็นต้น

#### ขอบทประอง

- 1) ข้อสมมติของราคาทดแทน หมายถึง การคำนวณราคาต้นทุนปัจจุบันทดแทนสินทรัพย์ที่มีอยู่ ซึ่งขัดกับหลักความจริงที่ว่า สินทรัพย์นั้นยังคงใช้งานอยู่ไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อการทดแทน ดังนั้นการแสดงโดยใช้ราคาทดแทนอาจจะผิดวัตถุประสงค์ดังกล่าว
- 2) แม้ว่าการบัญชีราคาทดแทนช่วยทางการบริหารงานภายในตัวอย่างเช่นในการตั้งราคาขาย ถ้ามองทางด้านวัตถุประสงค์ภายนอกเกี่ยวกับการคำนวณกำไรสุทธิโดยทั่วไป ซึ่งคำนึงถึงรายการที่เกิดขึ้นจริง การคำนวณต้นทุนตามราคาทดแทนจะขัดกับลักษณะการคำนวณต้นทุนที่เกิดขึ้นจริง นั่นคือ ราคาต้นทุนตามราคาทดแทนไม่ใช่ราคาที่ซื้อสินค้านั้นมา<sup>1</sup>
- 3) การใช้ราคาทุนทดแทนไม่สามารถใช้ได้ในทุกสถานการณ์ เช่น สำหรับสินค้าที่มีลักษณะพิเศษหรือเครื่องจักรที่ใช้ผลิตสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง โดยเฉพาะหรือมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคต่าง ๆ อันมีผลทำให้ผลผลิตไม่สามารถทำกำไรได้ตามที่คาดหมายไว้ กรณีเช่นนี้การใช้ราคาทดแทน อาจจะยุ่งยากในการคำนวณ ซึ่งเป็นการยากที่จะตัดสินว่าราคาใดเป็นราคาปัจจุบันที่เหมาะสม เพราะไม่สามารถหาเหตุผลสนับสนุน

<sup>1</sup> P. Rosenfield, "Current Replacement Value Accounting A Dead End", The Journal of Accountancy, September 1975, p. 69, "Defective Operating Profit" and "Reporting Subjunctive Gains and Losses", The Accounting Review", October 1969.

สนุนได้ กรณีดังกล่าวหากใช้ราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายได้หรือใช้ค่าปัจจุบัน จะทำให้สมเหตุสมผลมากกว่า

4) การใช้ราคาทดแทน โดยเฉพาะใช้วิธีราคาทดแทนสินทรัพย์ใหม่  
 ทดแทนกำลังการผลิตที่มีอยู่โดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี กรณีเช่นนี้จะมี  
 ปัญหาในกรณีเช่น หากการทดแทนนั้นไม่สามารถทดแทนกำลังการผลิตที่เท่ากันได้  
 ยกตัวอย่างเช่น เครื่องจักรเก่าสามารถผลิตสินค้าได้ 500 หน่วย ในการหาราคาทดแทน  
 เครื่องจักรใหม่ ในขณะนั้นได้มีเพียงเครื่องจักรเพียงชนิดเดียวที่พอจะทำได้ที่ใช้ในการผลิต  
 สินค้าชนิดเดียวกัน ซึ่งสามารถผลิตได้ 1,000 หน่วย หากเครื่องจักรนี้มีราคา 2,000  
 บาท ปัญหาจึงมีว่าราคาทดแทนของเครื่องจักรนี้ควรจะเป็นเท่าไร การคำนวณจากการ  
 เปรียบกำลังการผลิตในปัจจุบันเทียบราคาออกมา เช่น

$$\frac{\text{กำลังการผลิตเครื่องจักรเก่า}}{\text{กำลังการผลิตเครื่องจักรใหม่}} \times \text{ราคาเครื่องจักรใหม่} = \frac{500}{1,000} \times 2,000$$

$$= 1,000 \text{ บาท}$$

จะเป็นราคาทดแทนของเครื่องจักรได้หรือไม่ ซึ่งปัญหาดังกล่าวยังเป็นที่ยกเถียงกันอยู่

5) เนื่องจากนโยบายทางด้านการจัดสรรต้นทุน หรือค่าใช้จ่ายในแต่ละ  
 วงกบบัญชีของการบัญชีต้นทุนในอดีตมีหลายวิธี เช่น นโยบายการตัดค่าเสื่อมราคาของ  
 สินทรัพย์ถาวร ปัญหาจึงเป็นที่ถกเถียงว่า การบัญชีราคาทดแทนควรจะเลือกนโยบายใด  
 จะต้องให้สอดคล้องกับวิธีราคาต้นทุนในอดีตหรือไม่

6) ด้านการที่ราคาสินทรัพย์ที่มีเป็นจำนวนมาก ปัญหาทางด้านการจัด  
 แบ่งสินทรัพย์ในการที่ราคา เช่น ที่ราคาเป็นรายชิ้นหรือตามสายการผลิต หรือที่ราคารวม  
 ทั้งโรงงาน กรณีเช่นนี้ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของแต่ละกิจการ ซึ่งย่อมแตกต่างกัน ดังนั้น  
 จึงต้องหาข้อยุติในข้อแตกต่างดังกล่าว

7) ทางด้านการคำนวณอัตราผลตอบแทนจากการลงทุน การใช้ข้อมูลจากการบัญชีราคาทดแทน จะให้ความหมายทางด้านการประสิทธิภาพการดำเนินงานของฝ่ายจัดการ ได้น้อยกว่าวิธีราคาขายสุทธิที่คาดว่าจะขายได้ (ให้พิจารณาจากข้อดีของการบัญชีราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายได้ ข้อ 3 ในหัวข้อถัดไป)

### การบัญชีราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายได้

#### ข้อดี

- 1) เป็นข้อมูลที่จำเป็นสำหรับผู้ใช้งบการเงินโดยเฉพาะผู้ลงทุนในด้านการตัดสินใจเกี่ยวกับการจะขายหรือไม่ขายสินทรัพย์ของกิจการ โดยการเสนอมูลค่าที่อาจจะขายได้ของสินทรัพย์
- 2) วิธีการแสดงราคาขายปัจจุบันที่คาดว่าจะขายได้นั้น ขึ้นอยู่กับการประเมินมูลค่า ณ เวลาใดเวลาหนึ่งโดยเฉพาะ ไม่ใช่เป็นข้อมูลทางด้านการพยากรณ์เกี่ยวกับราคาทดแทนของสินทรัพย์ที่มีอยู่หรือราคาเงินสดในอนาคตที่ปรับด้วยอัตราส่วนเป็นค่าปัจจุบัน
- 3) การคำนวณอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในการวัดผลการดำเนินงานของฝ่ายจัดการมีความหมายดีกว่าการบัญชีราคาทดแทน เพราะ
  - ก. ภายใต้ข้อสมมติทางด้านโอกาสการตัดสินใจของฝ่ายจัดการเกี่ยวกับสินทรัพย์ที่มีอยู่ ฝ่ายจัดการไม่มีสิทธิ์ที่จะตัดสินใจในการซื้อสินทรัพย์ หรือไม่ซื้อสินทรัพย์เข้ามาแทนสินทรัพย์ที่มีอยู่ เพราะถือว่าได้มีการลงทุนในการซื้อสินทรัพย์เข้ามาแล้ว การตัดสินใจของฝ่ายจัดการมีแค่เพียงจะขายหรือไม่ขายสินทรัพย์ที่มีอยู่เท่านั้น ดังนั้น ภายใต้ขอบเขตของการตัดสินใจของฝ่ายจัดการการคำนวณอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนจึงใช้ราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายได้<sup>1</sup>

<sup>1</sup> N.M. Bedford and J.C. Mekeon, "Comparative Analysis of Net Realizable Value and Replacement Costing", The Accounting Review, April 1972.

ข. เหตุผลเดียวกับข้อ 1 คือผู้ใช้งบการเงินโดยเฉพาะผู้ลงทุน หรือผู้ถือหุ้นในกิจการยอมต่อการทราบข้อมูลที่เป็นผลต่อการลงทุนของตน จึงขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจเกี่ยวกับทางเลือกว่าจะขายหรือไม่ขายสินทรัพย์ของกิจการมากกว่าการ ทดแทน

4) วิธีนี้เป็นเครื่องชี้และนำทางที่ดี โดยเฉพาะทางด้านการพยากรณ์ เพราะงบการเงินที่แสดงมูลค่าของสินทรัพย์จากเวลาหนึ่ง ไปสู่อีกช่วงเวลาหนึ่ง โดยใช้ วิธีการที่มูลค่าเทียบเท่ากับเงินที่จะได้รับจากการขายสินทรัพย์นั้น เป็นวิธีที่ดีที่สุดใน การตัดสินใจว่าจะขายหรือจะใช้สินทรัพย์นั้นลงทุนต่อไปในอนาคต ดังนั้น จึงถือว่าเป็นข้อมูล ที่ให้ประโยชน์ทางการตัดสินใจ<sup>1</sup>

#### ขอบทประอง

1) หลักการบัญชีมูลค่าสุทธิที่คาดว่าจะขายได้นี้ ชัดกับหลักการประมาณ มูลค่าภายใต้การดำเนินงานตามปกติของธุรกิจ โดยอาจแยกพิจารณาในปัญหาดังต่อไปนี้

ก. อะไรคือตลาดตามปกติ ตามสมมติฐานที่ว่าจะต้องตีราคาขาย ในตลาดตามปกติ ปัญหาจึงมีตามขึ้นมาว่า หากสินทรัพย์นั้นมีลักษณะไม่เหมือนกันและไม่มี ขายตามท้องตลาดแล้ว กรณีเช่นนี้การใช้ค่าปัจจุบันหรือมูลค่ากระแสเงินสดสุทธิในอนาคต ปรับด้วยอัตราส่วนลดอาจจะเป็นวิธีที่เหมาะสมกว่า แต่ในบางกรณีแม้ว่าสินทรัพย์จะมี ลักษณะแตกต่างกัน อาจจะใช้การตีราคาโดยทั่ว ๆ ไปของตลาดที่ซื้อ ขาย สินทรัพย์ที่ ใช้แล้วก็ได้

ข. ปัญหาด้านการจัดแบ่งสินทรัพย์ในการตีราคากรณีนี้เช่นเดียวกับการบัญชีราคาทดแทนตรงที่ว่า จะตีราคาสินทรัพย์อย่างไร กรณีที่มีสินทรัพย์มาก ๆ จะตีราคา

<sup>1</sup>R.J. Chambers, "Accounting for Inflation, Exposure Draft", ibid, paragraph 20.

เป็นรายชิ้น ตามสายการผลิต หรือพิจารณารวมทั้งโรงงาน ย่อมขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจ ของแต่ละบุคคลในแต่ละกิจการ ซึ่งต้องคำนึงถึงต้นทุนในการตีราคา กับประโยชน์ที่จะ ได้รับว่าคุ้มค่าหรือไม่

2) วิธีราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายได้มองในแง่ระยะสั้น โดยเฉพาะ ถ้าสิ่งที่แสดงโดยวิธีนี้จะแสดงเพียงมองทางด้านคุ้มหรือไม่ที่จะดำเนินธุรกิจต่อไปในระยะ สั้น ๆ เท่านั้น แต่ไม่ได้อมองทางด้านคุ้มหรือไม่ที่จะใช้สินทรัพย์ใหม่มาทดแทนสินทรัพย์เดิม ในระยะยาวในการดำเนินกิจการต่อไป

3) จากการยอมรับรายได้ก่อนการขายจริงจะเกิดขึ้น โดยทั่วไปแล้ว การยอมรับรายได้จะวัดจากการ เปลี่ยนแปลง ของมูลค่าทาง เศรษฐกิจจากจุดที่ขายย้อน กลับไปยังจุดที่มีการซื้อหรือผลิตสินค้า แต่วิธีนี้ยอมรับรายได้ทั้ง ๆ ที่ยังไม่มีการขายจริง ดังนั้นวิธีนี้ไม่อาจแสดงถึงความเคลื่อนไหว เกี่ยวกับการขายได้หรืออาจแสดง ได้ก็น้อยมาก

4) กรณีที่การตีราคาสุทธิที่คาดว่าจะขายได้เป็นสูญ ซึ่งวิธีนี้อาจจะ แสดงมูลค่าดังกล่าวได้ในกรณีที่สินทรัพย์นั้นไม่อาจจะขายในท้องตลาดได้ เพราะเป็น สินทรัพย์เฉพาะกิจการนั้นเพียงแห่งเดียว กรณีเช่นนี้จะทำให้การคำนวณอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนผิดพลาดได้ วิธีแก้คืออาจใช้ค่าปัจจุบันแทนก็ได้

5) ขัดกับหลักความดำรงอยู่ของธุรกิจ ซึ่งภายใต้ข้อสมมติดังกล่าว ธุรกิจมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจการต่อไป ไม่ใช่มีวัตถุประสงค์ในการขายสินทรัพย์ ที่มีอยู่

### วิธีผสม

#### ข้อดี

1) วิธีนี้สามารถปรับใช้ได้กับทุกกรณี จึงทำให้รายการในงบการเงิน มีความหมายขึ้น เพราะได้ใช้วิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะของแต่ละรายการ



- 2) การแสดงข้อมูลเกี่ยวกับมูลค่าปัจจุบัน โดยถือเป็นรายการประกอบงบการเงินโดยใช้หลักการราคาต้นทุนในอดีต ทำให้การใช้งบการเงินมีประโยชน์และสมเหตุสมผลมากขึ้น
- 3) การใช้วิธีผสมนี้เป็นวิธีที่อาจจะปฏิบัติได้เพราะเป็นวิธีที่สามารถยืดหยุ่นได้ภายใต้ข้อจำกัดของวิธีการประเมินมูลค่าทางการบัญชีของแต่ละชนิด

### ข้อบกพร่อง

- 1) ข้อบกพร่องของวิธีต่าง ๆ ได้แสดงไว้ในข้อบกพร่องของแต่ละวิธีแล้วข้างต้นตามลำดับ
- 2) วิธีการใช้วิธีผสมในรูปแบบหนึ่งอาจจะไม่เหมาะสมกับธุรกิจทุกธุรกิจ และในบางครั้งอาจจะขัดแย้งในตัวของมันเอง เช่น หลักการยอมรับรายได้และรายจ่ายที่แตกต่างกัน เป็นต้น วิธีแก้ไขก็คือ จะต้องกำหนดวิธีการปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างอันเดียวกันในแต่ละสถานการณ์โดยเฉพาะกรณีนั้น ๆ โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมและสมเหตุสมผลซึ่งค่อนข้างจะลำบาก
- 3) แม้ว่าจะมีการกำหนดแนวการปฏิบัติให้เป็นแนวเดียวกันของแต่ละสถานการณ์ก็ตาม แต่เนื่องจากบางกรณีวิธีการในการประเมินมูลค่าที่ต่างกันของสินทรัพย์หรือหนี้สินที่เหมือน ๆ กันก็อาจทำให้การเปรียบเทียบรายการไม่ได้รับผลประโยชน์เท่าที่ควรก็ได้

### แนวความคิดเกี่ยวกับการดำรงเงินทุน (Capital Maintenance Concepts)<sup>1</sup>

ในการดำเนินธุรกิจจากเวลาหนึ่งไปยังอีกเวลาหนึ่ง ย่อมทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ซึ่งความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจนี้อาจวัดได้จากการเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์สุทธิระหว่างช่วงเวลา นั้น คือระหว่างต้นงวดกับปลายงวดในสินทรัพย์สุทธิที่เปลี่ยนแปลงนี้ โดยเฉพาะหากสินทรัพย์สุทธิที่มีค่าเพิ่มขึ้น ส่วนที่เพิ่มนั้นก็กิจการควรที่จะจัด

<sup>1</sup>The Canadian Institute of Chartered Accountants, The Research Department. Discussion Paper - Current value Accounting. Toronto: CICA, August 1976, p. 34 - 59.

สร้อย่างไร ส่วนใดบ้างที่จะถือเป็นกำไรและควรที่จะจ่ายเงินปันผล ส่วนใดควรที่จะเก็บหรือดำรง เป็นเงินทุนไว้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ ในอนาคต การตัดสินใจดังกล่าวข้างต้นจึง เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดแนวความคิดเกี่ยวกับการดำรง เงินทุนของกิจการขึ้นมา

สาเหตุการ เพิ่มขึ้นหรือลดลง ของสินทรัพย์สุทธิที่นั้นอาจแยกพิจารณาได้ว่ามีผลมาจากสิ่งดังต่อไปนี้

1. ผลจากการดำเนินงานของธุรกิจ
2. ผลจากการเปลี่ยนแปลงในระดับราคาโดยทั่วไป อันมีผลทำให้ อำนาจซื้อในเงินตราของกิจการ เปลี่ยนแปลง
3. ผลจากการเปลี่ยนแปลงในระดับราคาสินค้า เฉพาะอย่างอันมีผล ต่อการตีราคาสินทรัพย์ของกิจการ โดยมองทางค่านต้นทุนที่ประหยัดได้หรือประหยัดไม่ได้ในการถือสินทรัพย์นั้น

จากสาเหตุทั้ง 3 ประการข้างต้น ในการจัดสรรสินทรัพย์สุทธิที่เพิ่มขึ้น ซึ่งอาจเรียกว่าผลกำไรของกิจการนี้ควรจะมีหลักเกณฑ์อย่างไร ที่จะวัดว่ากำไรส่วนนั้น ๆ ควรจะจัดสรร เป็นเงินปันผล กำไรส่วนนั้น ๆ ควรจะเก็บสำรองไว้โดยไม่จ่ายเป็นเงินปันผล ตามหลักของการจ่ายเงินปันผลแล้วกำไรที่นำมาพิจารณาควรจะเป็นกำไรจากการดำเนินงานและส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการดำเนินงานควรที่จะดำรง เป็นส่วนทุนของกิจการไว้ ดังนั้นแนวความคิดเกี่ยวกับการดำรง เงินทุนจึงแยกออกได้ 3 แนวความคิดด้วยกัน ซึ่งได้แก่

### 1) การดำรงเงินทุนในรูปเงินตรา (Money Maintenance)

การดำรงเงินทุนในรูปเงินตรา ถือการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์สุทธิที่นั้น โดยมีเงินตราเป็นเครื่องมือวัด โดยจะคำนึงถึงสินทรัพย์สุทธิที่วัดมูลค่าเป็นตัว เงินคงงวด เปรียบเทียบกับสินทรัพย์สุทธิปลายงวด ส่วนที่แตกต่างกันถือเป็นกำไรหรือขาดทุน ยกตัวอย่างง่าย ๆ

เช่น คนงวอดมีสินทรัพย์สุทธิ 1,000 บาท ปลายงวอดมีสินทรัพย์สุทธิ 1,400 บาท  
 ดังนั้น ส่วนที่เพิ่มขึ้นนี้คือ 400 บาท ถือเป็นกำไรจากการดำเนินงานโดยจะรวมในส่วน  
 ของกำไรสะสม

2) การดำรงเงินทุนในรูปอำนาจซื้อของเงินตรา (General Purchasing Power Maintenance) ตามแนวความคิดนี้จะมองทางการเพิ่มขึ้น

หรือลดลงของสินทรัพย์สุทธิในรูปอำนาจซื้อของเงินตรา โดยนำรายการในงบการเงิน  
 ปรับด้วยดัชนีราคาโดยทั่วไปแล้วคำนวณสินทรัพย์สุทธิที่เปลี่ยนแปลง ส่วนต่างนั้น  
 ถือเป็นกำไรสุทธิจากการดำเนินงาน จากตัวอย่างเดิมสมมติว่าเมื่อต้นงวดสินทรัพย์สุทธิ  
 มีมูลค่า 1,000 บาท ถ้าปรับเป็นอำนาจซื้อในปัจจุบันแล้วจะมีค่า 1,100 บาท เช่นนี้  
 กำไรจากการดำเนินงานควรจะเป็น 300 บาท ส่วนแตกต่างของสินทรัพย์สุทธิต้นงวด  
 1,000 บาท กับมูลค่าที่ปรับตามอำนาจซื้อของเงินตรา 1,100 บาท คือ 100 บาทนี้  
 ถือเป็นกำไร เช่นเดียวกัน แต่กำไรส่วนนี้จะไม่มีการจ่ายเงินปันผลเพราะจะต้องดำรง  
 ไว้ในกิจการ เพื่อเป็นการสำรองในการเปลี่ยนแปลงในอำนาจซื้อของเงินตรา

3) การดำรงเงินทุนในรูปกำลังการผลิต (Productive Capacity Maintenance) กรณีเช่นนี้ส่วนที่จะดำรงไว้ในกิจการมองทางการทดแทนกำลัง  
 การผลิตที่มีอยู่ ตามแนวความคิดนี้ได้นำมาใช้ในกรณีการบัญชีราคาทดแทนส่วนที่เพิ่มขึ้น  
 ของสินทรัพย์สุทธิส่วนหนึ่งจะถูกสำรองไว้เป็นการทดแทนกำลังการผลิตที่มีอยู่ ซึ่งกำลัง  
 การผลิตอาจจะมีมูลค่าเปลี่ยนแปลงไปจากมูลค่าเดิม เนื่องจากราคาสินทรัพย์เปลี่ยน  
 แปลง จากตัวอย่างเดิมข้างต้น สมมติว่าสินทรัพย์สุทธิต้นงวดเท่ากับ 1,000 บาท  
 และราคาสินทรัพย์สุทธิในวันสิ้นงวดเท่ากับ 1,400 บาท สมมติต่อไปอีกว่าในวัน  
 สิ้นงวดจะต้องมีสินทรัพย์ราคา 1,200 บาท เพื่อให้มีกำลังผลิตได้เท่ากับสินทรัพย์ราคา  
 1,000 บาท ในวันต้นงวด ดังนั้น การแสดงกำไรภายใต้แนวความคิดการดำรงเงินทุน  
 ในรูปกำลังการผลิตจะเป็นดังนี้

$$\text{กำไรจากการดำเนินงาน} = 1,400 - 1,200 = 200 \text{ บาท}$$

ส่วนที่แตกต่างกับของสินทรัพย์สุทธิคงงวด 1,000 บาท กับ 1,200 บาท คือ 200 บาท  
 นี้ จะแยกต่างหากเป็นจำนวนที่ถือเป็นส่วนปรับมูลค่า (Revaluation Amount) เป็น  
 ส่วนหนึ่งของเงินทุน จะไม่รวมอยู่ในกำไรสะสม

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของแนวความคิดการดำรงเงินทุนกับวิธีการประเมินมูลค่า  
 ทางการบัญชีวิธีต่าง ๆ โดยถือข้อมูลต่อจากตัวอย่างที่ 1

### ตารางที่ 9

บริษัท ก. จำกัด

งบดุลเปรียบเทียบ ณ วันที่ 31 มกราคม 2524

(การดำรงเงินทุนในรูปเงินตรา)

	การบัญชีต้นทุน ในอดีต	การบัญชีราคา ทดแทน	การบัญชีมูลค่าสุทธิ ที่คาดว่าจะขายได้
สินทรัพย์			
เงินสด	1,200.-	1,200.-	1,200.-
สินค้าคงเหลือ	400.-	640.-	1,000.-
รวมสินทรัพย์	<u>1,600.-</u>	<u>1,840.-</u>	<u>2,200.-</u>
ส่วนของผู้ถือหุ้น			
ทุนเรือนหุ้น	1,000.-	1,000.-	1,000.-
กำไรสะสม	600.-	840.-	1,200.-
รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	<u>1,600.-</u>	<u>1,840.-</u>	<u>2,200.-</u>

ตารางที่ 10

บริษัท ก. จำกัด  
งบดุลเปรียบเทียบ ณ วันที่ 31 มกราคม 2524  
(การดำรงเงินทุนในรูปของอำนาจซื้อของเงินตรา)<sup>1</sup>

	การบัญชีต้นทุน ในอดีต	การบัญชีราคา ทดแทน	การบัญชีมูลค่าสุทธิ ที่คาดว่าจะขายได้
สินทรัพย์			
เงินสด	1,200.-	1,200.-	1,200.-
สินค้าคงเหลือ	<u>480.-</u>	<u>640.-</u>	<u>1,000.-</u>
รวมสินทรัพย์	<u>1,680.-</u>	<u>1,840.-</u>	<u>2,200.-</u>
ส่วนของผู้ถือหุ้น			
ทุนเรือนหุ้น	1,000.-	1,000.-	1,000.-
กำไรสะสม			
- สำรองไว้เพื่อการ เปลี่ยนแปลงของอำนาจ ซื้อของเงินตรา	200.-	200.-	200.-
- ส่วนที่ยังไม่จัดสรร	<u>480.-</u>	<u>640.-</u>	<u>1,000.-</u>
รวมส่วนของผู้ถือหุ้น	<u>1,680.-</u>	<u>1,840.-</u>	<u>2,200.-</u>

หมายเหตุ วิธีนี้คือการใช้ดัชนีราคาโดยทั่วไปมาปรับรายการในงบการเงินตามวิธีประเมินมูลค่าทางการบัญชีวิธีต่าง ๆ โดยถือหน่วยวัดมูลค่าเป็นอำนาจซื้อโดยทั่วไปของเงินตรา

<sup>1</sup> ใหญ่รายละเอียดของวิธีการแสดงรายการในภาคผนวก ก.

ตารางที่ 11 ตัวอย่างแนวความคิดการคำนวณเงินลงทุนในรูปกำลังการผลิตโดยใช้กับการบัญชี  
ราคาทดแทน

บริษัท ก. จำกัด

งบกำไรขาดทุนสำหรับงวด 1 เดือนสิ้นสุดวันที่ 31 มกราคม 2524

(การคำนวณเงินลงทุนในรูปกำลังการผลิต)

ขาย	60 X 20	=	1,200.-
ต้นทุนขาย	60 X 13	=	<u>780.-</u>
กำไรสุทธิจากการดำเนินงาน			<u>420.-</u>

บริษัท ก. จำกัด

งบดุล ณ วันที่ 31 มกราคม 2524

(การคำนวณเงินลงทุนในรูปกำลังการผลิต)

สินทรัพย์		ส่วนของผู้ถือหุ้น	
เงินสด	1,200.-	ทุนเรือนหุ้น	1,000.-
สินค้าคงเหลือ (ก)	640.-	ส่วนปรับมูลค่า (ข)	420.-
		กำไรสะสม	<u>420.-</u>
	<u>1,840.-</u>		<u>1,840.-</u>

(ก) ราคาทดแทนของสินค้าคงเหลือ 31 มกราคม 2524 =  $40 \times 16 = 640$  บาท

(ข) ส่วนปรับมูลค่า

มกราคม ส่วนปรับมูลค่าเป็นราคาทดแทนในสินค้าที่ขาย

$$60 \times (13 - 10) = 180$$

ส่วนปรับมูลค่าเป็นราคาทดแทนในสินค้าคงเหลือ

$$40 \times (16 - 10) = 240$$

420

## วิเคราะห์ข้อดีและข้อบกพร่องของแนวความคิดการดำรงเงินทุน

### แนวความคิดการดำรงเงินทุนในรูปตัวเงิน

#### ข้อดี

- 1) การใช้เงินตราเป็นหน่วยวัด เป็นวิธีการที่เข้าใจง่ายและได้ถูกนำมาใช้เป็นเวลาช้านาน ทำให้เป็นที่เข้าใจของผู้ซึ่งงบการเงินแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงในอำนาจซื้อของเงินตราก็ตาม
- 2) แนวความคิดนี้เป็นวิธีง่ายต่อการปฏิบัติ เพราะไม่ต้องยุ่งยากในการนำดัชนีราคามาปรับมูลค่า

#### ข้อบกพร่อง

- 1) แนวความคิดนี้ไม่ได้แสดงการเปลี่ยนแปลงในอำนาจซื้อของเงินตราที่แท้จริง ทำให้การซึ่งงบการเงินมีข้อจำกัดดังต่อไปนี้
  - ก. ทางด้านการเปรียบเทียบ ในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ การใช้เงินตราไม่ได้แสดงความแตกต่างในอำนาจซื้อของเงิน ตัวอย่างเช่น ยอดขายในงวดก่อนเป็นเงิน 1,000,000 บาท และในงวดนี้เป็นเงิน 1,200,000 บาท สมมติว่าอำนาจซื้อโดยเฉลี่ยของเงินตราลดลง 25% หากมองทางด้านเงินตราจะเห็นว่ายอดขายเพิ่มขึ้น 200,000 บาท แต่ความจริงหากมองทางด้านอำนาจซื้อของเงินตราแล้ว ยอดขายมิได้เพิ่มขึ้นเลย กลับลดลงจากงวดที่แล้ว ทั้งนี้เนื่องจากการที่จะให้ยอดขายงวดที่แล้วมีอำนาจซื้อของเงินตราเท่ากับงวดนี้ จะมีค่าเท่ากับ 1,250,000 บาท  $(1,000,000 \times 125/100)$  ดังนั้นยอดขายควรจะลดลงหากมองในรูปของอำนาจซื้อของเงินตรา
  - ข. งบการเงินตามแนวความคิดนี้ ไม่อาจแสดงมูลค่าเงินทุนที่ควรจะดำรงไว้ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เพราะเป็นข้อมูลที่แสดงตามตัวเงินในอดีต ไม่ได้คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงในอำนาจซื้อของเงินตราและการชดเชยกำลังการผลิตที่มีอยู่
  - ค. ภายใต้ภาวะเงินเฟ้อ งบการเงินไม่ได้แสดงมูลค่าที่แท้จริง โดยเฉพาะทางด้านกำไร ตัวอย่างเช่น หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด กิจการ-

ได้ลงทุนเข้ามาเป็นเงิน 1,000,000 บาท ในตอนต้นงวดและขายไปราคา 1,100,000 บาท ในตอนปลายงวด ซึ่งกรณีนี้จะมีกำไร 100,000 บาท ถ้ามองทางด้านตัวเงิน แคนด้าอำนาจซื้อโดยเฉลี่ยของเงินตราลดลง 20% ต้นทุนในการซื้อหลักทรัพย์ควรจะเป็น 1,200,000 บาท ตามอำนาจซื้อของเงินตรากรณีนี้การขายจะขาดทุน 100,000 บาท แทนที่จะเป็นกำไรอย่างที่คาดไว้

ง. ไม่มีการยอมรับผลกำไรหรือขาดทุนในการเปลี่ยนแปลงของอำนาจซื้อในรายการที่เป็นตัวเงิน

2) ทางด้านการจ่ายเงินปันผลจากกำไรสะสม ซึ่งคำนวณได้โดยใช้แนวความคิดนี้จะไม่ถูกต้อง เพราะกำไรสะสมไม่ได้สำรองส่วนที่ควรจ่ายไว้ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงในอำนาจซื้อ และการเปลี่ยนแปลงในการดำรงไว้ซึ่งกำลังการผลิต

### แนวความคิดการดำรงเงินทุนในรูปของอำนาจซื้อของเงินตรา

#### ข้อดี

จากข้อบกพร่องของแนวความคิดการดำรงเงินทุนในรูปของตัวเงินอำนาจมา พิจารณาเป็นข้อดีของแนวความคิดการดำรงเงินทุนในรูปของอำนาจซื้อของเงินตราได้ทั้งทางด้านความถูกต้องในมูลค่า การวัดผลกำไรตลอดจนความถูกต้องในการจ่ายเงินปันผล ซึ่งได้สำรองไว้เพื่อการเปลี่ยนแปลงในอำนาจซื้อของเงินตรา

#### ข้อบกพร่อง

1) เป็นเรื่องที่ยากลำบาก ในการปฏิบัติเพราะต้องนำดัชนีราคา โดยทั่วไปมาปรับ

2) ต้องหาดัชนีราคาซึ่งเป็นตัวแทนในการชี้ถึงการเปลี่ยนแปลงอำนาจซื้อโดยทั่วไปของเงินตรา ซึ่งมีหลายดัชนีราคา เช่น ดัชนีราคาสินค้าโดยทั่วไป ดัชนีราคา-ค่าครองชีพ เป็นต้น จึงต้องมีมาตรการในการเลือกใช้และแนวปฏิบัติที่เป็นแนวเดียวกัน



3) สำหรับผู้ซึ่งบ่งชี้เคยชินกับแนวความคิดเดิมคือ การดำรงเงินทุนในรูปเงินตรา จะไม่เข้าใจในงบการเงินที่ใช้อำนาจซื้อของเงินตราเป็นหน่วยวัด ซึ่งอาจทำให้เข้าใจผิดได้

4) แมวจะมีผลดีทางการดำเนินการสำรองเงินทุนโดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงในอำนาจซื้อของเงินตรา แต่ยังไม่ได้อำนาจซื้อถึงการลงทุนเพื่อให้ได้กำลังการผลิตที่มีอยู่

### แนวความคิดการดำรงเงินทุนในรูปกำลังการผลิต

#### ข้อดี

1) เป็นผลดีของกิจการโดยเฉพาะทางด้านความอยู่รอดของกิจการในระยะยาวในอันที่จะสามารถทดแทนสินทรัพย์ที่กำลังการผลิตที่มีอยู่ในอนาคต หากสินทรัพย์ดังกล่าวเสื่อมสภาพไป ทั้งนี้ เนื่องจากการคำนวณรายได้ ได้คำนึงถึงการสำรองเงินทุนไว้เพื่อส่วนนี้โดยเฉพาะแล้ว

2) รายได้ภายใต้แนวความคิดนี้ช่วยให้ได้มีการจัดสรรเงินปันผลตลอดจนค่าจ้างบางส่วนอย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น และขณะเดียวกันมีผลทางด้านนโยบายการตั้งราคาของกิจการด้วย

3) แนวความคิดนี้ถ้าไรจากการมีสินทรัพย์ในมือจะไม่ยอมรับเป็นรายได้ หรือแม้ว่าจะถือเป็นรายได้<sup>1</sup> แต่เป็นรายได้ที่แยกต่างหากจากรายได้ปกติ เนื่องจาก

<sup>1</sup>ความเห็นเกี่ยวกับการยอมรับกำไรหรือขาดทุนจากการมีสินทรัพย์เป็นรายได้มีหลายแนวความคิด ซึ่งเป็นที่ถกเถียงกันว่าควรยอมรับหรือไม่ บางความคิดเห็นจะแสดงในกำไรสะสมแต่แยกไว้ต่างหากไม่มีการจ่ายเงินปันผล บางความคิดเห็นให้แสดงเป็นส่วนทุนแยกต่างหาก และในบางความคิดเห็นถือถือเป็นกำไรในกรณีที่สินทรัพย์นั้นถูกจำหน่ายหรือตัดจำหน่าย

แผนการทางการเงินในอนาคตจะต้อง เกี่ยวข้องกับการทดแทนสินทรัพย์ในอนาคตอัน  
อาจมีมูลค่าเพิ่มขึ้นเพื่อให้ได้กำลังการผลิตของกิจการที่มีอยู่

### ข้อบกพร่อง

- 1) ไม่มีข้อพิสูจน์ที่แน่นอนว่าการดำรงเงินทุนในรูปกำลังการผลิตที่มีอยู่  
จะเหมาะสมที่สุดสำหรับกิจการในระยะยาว เพราะในบางครั้งการกู้เงินก็อาจจะแก้ปัญหา  
การซื้อสินทรัพย์ใหม่แทนได้ในอนาคต
- 2) การดำรงเงินทุนเพื่อกำลังการผลิต จะต้องสำรองเงินทุนไว้เพื่อ  
ซื้อสินทรัพย์ไว้ทดแทนสินทรัพย์ โดยเฉพาะส่วนที่เกิดขึ้นเนื่องจากระดับราคาสูงขึ้น ปัญหา  
ที่จะตามมาคือ การทดแทนกำลังการผลิตเดิมนั้นมีขอบเขตกว้างเพียงใด ในกรณีที่หากการ-  
ทดแทนกำลังการผลิตเดิมของสินทรัพย์ที่มีอยู่ไม่เท่ากัน เช่น สินทรัพย์ที่จะแทนสินทรัพย์เดิม  
ให้กำลังการผลิตสูงกว่าและราคาสูงกว่า ขณะเดียวกันไม่อาจจะหาสินทรัพย์เพื่อให้ได้  
กำลังการผลิตเท่าเดิมที่มีอยู่ในขณะนี้ได้ สาเหตุอาจเนื่องมาจากการพัฒนาทางคาน  
เทคโนโลยี กรณีเช่นนี้จึงทำให้กิจการจำเป็นต้องสำรองเงินทุนเพิ่มขึ้น เพราะสินทรัพย์  
ราคาสูงมากจึง เป็นปัญหาว่ากิจการสามารถปฏิบัติได้หรือไม่ ดังนั้น วิธีนี้จึงค่อนข้างไม่  
เหมาะสมในสถานการณ์ดังกล่าว
- 3) กรณีที่กิจการมีแนวโน้มที่จะขยายกำลังการผลิตให้ใหญ่ขึ้นเพิ่มสาย  
ผลิตภัณฑ์มากขึ้น จึง เป็นเรื่องยากที่จะแยกแยะว่ากำลังการผลิตที่มีอยู่มีความหมายอย่างไร  
ในกรณีดังกล่าวจึงค่อนข้างจะยุ่งยากหากใช้แนวความคิดนี้
- 4) แนวความคิดนี้ยังไม่ได้คำนึงถึง กรณีที่กิจการ ได้สินทรัพย์ส่วนใหม่  
โดยการ เป็นหนี้ ซึ่งในกรณีดังกล่าวกิจการยังคงดำรงเงินทุนไว้ในจำนวนที่สูงกว่า  
กรณีที่ได้สินทรัพย์มาโดยการใช้เงินทุนของกิจการเอง

5) เนื่องจากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกำลังการผลิตมีไม่เฉพาะในรูปของสินค้าและสินทรัพย์ถาวรของกิจการ เพียงอย่างเดียว ทางด้านความสามารถในตัวบุคคลก็มีส่วนในการกำหนดกำลังการผลิตด้วย ดังนั้น กำลังการผลิตของกิจการ อาจลดลงหรือเพิ่มขึ้น หากมีการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้บริหารสำคัญ ๆ กรณีเช่นนี้คำว่ากำลังการผลิตของกิจการที่มีอยู่จึงยากที่จะวัดลงไปว่าเป็นเท่าใดเพราะไม่มีวิธีการที่แน่นอนวัดได้

6) แนวความคิดนี้ไม่อาจนำมาใช้ได้ทุกกิจการ โดยเฉพาะกิจการที่มีสินทรัพย์ถาวรน้อยหรือไม่มีการผลิตสินค้า เช่น กิจการที่ให้บริการ ธนาคารพาณิชย์ บริษัทการเงิน เป็นต้น.

จากการพิจารณาข้อดีและข้อบกพร่องของแต่ละแนวความคิดเป็นการยากที่จะตัดสินใจว่าวิธีใดเป็นวิธีที่ดีที่สุด เพราะการที่จะพิจารณาว่าแนวความคิดใดจะดีหรือไม่ดี ต้องศึกษาถึงแต่ละสถานการณ์และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของแต่ละกิจการ ประกอบด้วยภายใต้ภาวะเงินเฟ้อในปัจจุบันได้มีผู้เสนอแนวความคิดที่จะใช้แนวความคิดการคำนวณเงินในรูปอำนาจซื้อของเงินตรา ไซ้รวมกับแนวความคิดการคำนวณเงินในรูปกำลังการผลิต ซึ่งเป็นวิธีผสม (ถ้ามองทางด้านวิธีการประเมินมูลค่าทางการบัญชี ก็คือ การใช้การบัญชีราคาทดแทนโดยใช้อำนาจซื้อของเงินตราเป็นหน่วยวัดมูลค่า) วิธีนี้จะแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในอำนาจซื้อและการเปลี่ยนแปลงในระดับราคาสินค้าเฉพาะอย่าง จึงทำให้การคำนวณเงินในกิจการได้สำรองไว้สำหรับการเปลี่ยนแปลงในระดับราคา ทั้ง 2 ดังกล่าวด้วย